

S svoje strani je danes naš kmet v svojem odnosu do naše ljudske skupnosti dolžan, da zajamči po trdnih cenah zadostno količino življenjskih potrebščin. Brez nje ni mogoče, da bi industrijski delavec, uradnik, droben človek v mestu izpolnil svojo dolžnost do svojega ljudstva, do svoje države.

BORIS KIDRIČ

Odbori Osvobodilne fronte - podpirajte delo Narodnih odborov

Volitve v krajevne narodne odbore in okrajne skupščine so pri kraju, po vsej Sloveniji so se že izvršila prva zasedanja okrajnih skupščin in izvoljeni so njihovi izvršni odbori. Vse funkcije narodne oblasti so prešle v roke izvoljenih narodnih odborov.

Odbori Osvobodilne fronte so se sprostil ogromnega upravnega poslanstva, ki je brezdvomno bilo težko breme našim aktivistom in jim je marsikje oviralo solidno politično delo med množicami. Vse upravno delo so sedaj prevzeli narodni odbori.

V takem položaju — v momentu, ko so izvoljeni odbori prevzeli oblast — se niso v prvih trenutkih znašli niti odbori OF, niti izvoljeni organi ljudske oblasti. Predvsem velja ta ugotovitev za krajevne odbore Osvobodilne fronte in krajevne narodne odbore tam, kje se je šele po osvoboditvi pričelo z intenzivnim političnim delom in vključevanjem množic v Osvobodilno fronto in narodno oblast, ker je okupator vzdrževal svojo kontrolo in strahovlado vse do poslednjega trenutka.

Po volitvah zapadajo odbori Osvobodilne fronte v več škodljivih skrajnosti, ki kažejo, da aktivisti ne pojmujejo pravilne vloge in poslanstva Osvobodilne fronte. Ponekod so se odbori Osvobodilne fronte oddahali, ko je padlo z njihovih ramen težko breme upravnega poslovanja, sklenili so roke križem — in se popolnoma pasivizirali. Ne zavedajo se svoje dolžnosti, da so odbori OF predstavniki političnega gibanja in je zato politično delo med ljudstvom njihova poglavitna naloga, dočim so funkcije oblasti vršili samo začasno, dokler si ljudstvo ni izvolilo svoje oblasti. Drugod so odbori Osvobodilne fronte ali posamezni odborniki globoko užaljeni, ker niso bili izvoljeni, in zaradi tega resignirano, brezbrizno opuščajo politično delo kakor okrepani otroci. Da, ponekod so celo zašli v godrnjanje in neupravičeno kritiziranje ukrepov naše oblasti, kar je nedopustno in za aktiviste OF docela neprimerno postopanje.

Užaljenost odborov Osvobodilne fronte se pa ponekod kaže še na drug način: nikakor nočejo popustiti funkcij oblasti iz rok in svojo pomoč narodnim odborom pojmujejo napačno, tako da se dlakocepsko vtikajo v vse podrobnosti dela narodnih odborov, pridružujejo si odločanje v stvareh, ki so sedaj edino v pristojnosti izvoljene narodne oblasti. Vsi ti pojavi kažejo, da so taki odbori OF in

taki funkcionarji pojmovali svoje delo že prej suho, birokratsko, da so postali ponekod že kar ovira za nadaljnji razvoj ljudske oblasti in da morajo sedaj temeljito spremeniti svoje stališče ter poprijeti za delo na praviem kraju.

Pravilno razumevanje dolžnosti Osvobodilne fronte do narodnih odborov, pravilno pojmovanje dela Osvobodilne fronte med množicami odpira prav v trenutku, ko je upravno delo prešlo na izvoljene organe oblasti, političnim aktivistom OF naloge in široko področje udejstvovanja.

Ena osnovnih nalog odborov OF je po volitvah najživahnejša podpora delu narodnih odborov. Med odbori Osvobodilne fronte in narodnimi odbori se mora ustvariti živo sodelovanje; politični odbor OF je tisti, ki mora vnesti v delo narodnih odborov novega duha; dajati mora pobudo za delo po vseh sektorjih javne uprave. Mnogokje so narodni odbori še vedno utesnjeni v duha starih občin in so pristopili k delu ozko in birokratski. Niso politično razgledani, merijo potrebe in rešujejo probleme svoje vasi v merilih predpriljske Jugoslavije, ker jih osvobodilna borba ni dovolj prekrasila in naredila iz njih nove ljudi. Često so tudi sami neveseli in jim upravno poslovanje, samo po sebi dela težkoče. Z vztrajnim političnim delom, z nasveti in konkretno pomočjo v odborih morajo aktivisti OF vzgajati nove odbornike, jih uvajati v delo, vlivati jim samozavesti in odpirati široke politične vidike njihovim naporom.

Podpora narodnim odborom pa ne obstoji samo v tem, da jim odbori OF pomagajo, jih uvajajo v delo, da so jim politični svetovalci in vodniki. Še važnejše je, da z aktivizacijo ljudstva, volivcev, da z delom med množicami vzbujajo njihovo iniciativo, da postavljajo ljudstvo samo pred odbore nove in nove naloge, ki jim odbori morajo slediti. Na ta način bo najlažje aktivizirati v narodnih odborih vse one, ki žele pomagati pri obnovi, in razkrinkati in izločiti tiste, ki so jih pri izvolitvi vodili sebični oziri.

Posebno je važno spoznavanje odborov in ljudstva z novimi zakoni in pritegnitev v sodelovanje za izvedbo teh zakonov širokih ljudskih plasti. Osvobodilna fronta je čuvar zakonitosti vsega delovanja narodnih odborov in ljudske oblasti v celoti. Istočasno morajo odbori OF med ljudstvom razlagati ukrepe narodne oblasti, dvigati njen ugled in tako do-

Maršal Tito — nosilec zvezne kandidatne liste Ljudske fronte

Izvršni odbor Ljudske fronte Jugoslavije je sklenil, da bo nosilec zvezne kandidatne liste Fronte predsednik vlade in minister za narodno obrambo maršal Tito.

Delegacija, ki so bili v nji člani predsedstva Izvršnega odbora in tajništva Fronte, je posetila maršala Tita, ga obvestila o tem sklepu Izvršnega odbora in ga naprosila, naj sprejme kandidaturu. V delegaciji so bili: Sreten Zujović, dr. Miloš Moskovljević, Jaša Prodanović, dr. Dragoljub Jovanović, Mitar Bakić, dr. Vaso Čubrilo- vić, Vlada Simić in Marijan Stilinović. Maršal Tito je ponudeno kandidaturu sprejel.

Priprave za zvezno kandidatno listo

Potem ko je bil postavljen maršal Tito za nosilca zvezne liste, je v Fronti na dnevnem redu sestavljanje zvezne liste za Zvezno skupščino in federalnih list za Skupščino narodov.

Po navodilih Izvršnega odbora Fronte je bilo delo na kandidaturah določeno tako, da gre skozi vse instance Fronte, od najnižjih do naj-

višjih, in tako bo doseženo, da bodo kandidati v okrajih tisti, ki to najbolj zaslužijo po svojem delu in glede na krajevne razmere. V zvezi s tem bodo ustanovljeni posebni volilni odbori, ki bodo poleg drugih volilnih poslov vodili tudi kandidiranje. V teh odborih bodo zastopane vse skupine Fronte tako, da se bo opravljalo to delo v sodelovanju in sporazumu z vsemi Frontnimi skupinami. Okrožni volilni odbori so dobili navodila za sestavo okrajnih kandidatnih list.

Izvršni odbor je sklenil, da se dovolijo normalno po 2-3 okrajni kandidati na zvezni listi, izjemoma bo pa v enem okraju eden ali štirje kandidati. Seveda je vse to odvisno od krajevnih političnih razmer in za to vprašanje bo najmerodajnejši okrožni volilni odbor, ki bo delal v sporazumu z višjimi Frontnimi instancami. Tako bo prihajala pobuda od spodaj, pobude in korekture se bodo dajale iz centrale federalnih Front. V primeru nesporazuma ho pa imelo odločilno besedo tajništvo Ljudske fronte.

Poedine skupine in stranke v Fronti so tudi izdale svojim pristavcem na-

vodila glede sodelovanja z drugimi skupinami v Fronti, pa tudi glede postavljanja kandidatov po okrajih. Da bo zbiranje pristavcev čim uspešnejše, bodo postavljale gotove skupine v Fronti po okrajih skupne kandidate. Tako je bil dosežen sporazum med Narodno kmečko in Zemljoradniško stranko, po katerem bodo postavljeni v mnogih okrajih Srbije, Bosne in Vojvodine skupni kandidati. V okraju, kjer je kandidat iz ene, bo njegov namestnik iz druge stranke. Po nekaterih okrajih hosta imeli skupne kandidate Narodna kmečka in Republi- kanska stranka. Če pride do takih skupnih kandidatur v okrajih, ni treba, da bi imele strankarsko obeležje na zvezni listi sami, ker je bilo sklenjeno, da imajo kandidati Frontno kot edino obeležje. Če pa katera skupina želi, da se napravi v tem primeru izjema, ho to prepuščeno predarku skupin Fronte dotičnega kraja. V pretežni večini okrajev bodo kandidati praviloma brez točnejšega strankarskega obeležja.

Frontna disciplina in strpnost

Tajništvo Fronte in tajništva po- edinih Frontnih strank so priporočila, naj bi se volilna borba vodila v duhu popolne strpnosti, Frontne discipline in vzajemnega sodelovanja med skupinami in poedinci, ki so aktivni v Fronti.

S takšnim stališčem vseh skupin v Fronti bo izpolnjena želja prvakov Ljudske fronte Jugoslavije, naj bi prišle na volitvah do veljave vse stranke, zastopane v Fronti. Stranke se lahko svobodno odločijo, ali bodo postavile svoje posebne okrajne kan-

Nadaljevanje na 2. strani

Sovjetska zveza je odlikovala maršala Tita z „Redom Zmage“

Moskva, 10. septembra. (Tass) S sklepom Predsedstva vrhovnega sovjeta ZSSR je bil odlikovan jugoslovanski maršal Josip Broz-Tito z »Redom Zmage« zaradi sijajnih uspehov pri izvedbi širokotezinskih vojaških operacij, ki so olajšale Združenim narodom zmago nad Hitlerjevsko Nemčijo.

seči, da bo ljudstvo z zaupanjem sledilo navodilom svoje oblasti z zavestjo, da so vse te žrtve v njegovo korist.

Velika je naloga in odgovornost, ki so jo izvoljeni odposlanci in narodni odbori prevzeli na svoje rame. Ljudstvo je izvolilo svoje predstavnike zato, ker je zrl v njih iskrene pristave ljudske demokracije, zato so ti predstavniki dolžni vršiti svoje delo tako, da ne bodo razočarali ljudstva in zapravili zaupanja, ki ga vanje polagajo ljudske množice. Odborniki so dolžni polagati pred ljudstvom račun o svojem delu. Zato je ena najvažnejših nalog Osvobodilne fronte, da pokliče k življenju in aktivizira zbere volivcev, ki so najdemokracičnejša ustanova naše ljudske oblasti. Zbori volivcev naj pretresajo potrebe svoje vasi, prinašajo sklepe in kontrolirajo ukrepe narodnih odborov, obenem pa kličejo na odgovornost vsakogar izmed izvoljenih odbornikov,

ki ne vrši pravilno svojih dolžnosti: politični in gospodarski špekulanti, vrnjenci in sebični politikanti nimajo prostora v ljudski oblasti in ljudstvo jih mora izgnati iz odborov ter zamenojati s pošteniimi, zaupanja vrednimi ljudmi.

Politično vzgajanje množic, odpiranje širokih perspektiv, konkretna pomoč v narodnih odborih in podpiranje njihovih ukrepov med ljudstvom, spoznavanje z zakoni in vzbujanje ljudske iniciativnosti, zdrave ljudske kritike in budnosti na zborih volivcev, vključevanje vseh množic v oblast — taka je pravilna pomoč, ki jo Osvobodilna fronta mora prožiti narodni oblasti. S takim delom bomo desegli aktivizacijo narodnih odborov in vključevanje najširših ljudskih množic v delo za obnovo in utrditev demokracičnih svoboščin, pridobljenih v osvobodilni borbi. To bo obenem najboljša kontrola, da se politični špekulanti in ljudstvu sovražni elementi, ki

so se morda vsidrali in se še skušajo pririniti v oblast, ne bodo mogli okoristiti z ljudsko demokracijo, temveč jih bo ljudstvo samo odstranilo.

Kongres Ljudske fronte Jugoslavije je pribral eno svojih osnovnih načel z besedami: »Ljudska fronta stoji krepko in neomajno pri obrambi demokracične ljudske oblasti, temeljne pridobitve narodno-osvobodilnega boja, največjega plodu zmage osnovnih ljudskih množic, ker ve, da je takšna oblast močno orožje ljudstva pri njegovem boju za lepšo bodočnost, za srečo in blaginjo delovnih množic.« Zatorej taka pomoč narodnim odborom, tako delo Osvobodilne fronte pomeni korakanje po poti programa Ljudske fronte, pomeni njegovo prenašanje v življenje, pomeni njen boj, da se bo volja širokih ljudskih množic resnično izrazila v Konstituenti, pomeni utrjevanje in graditev močne ljudske demokracične države — nove federativne Jugoslavije.

Velika manifestacija v Ljubljani

Ob počastitvi spomina bogoviških žrtov je 50.000 Ljubljancev manifestiralo za priključitev Slovenskega Primorja, Istre in Trsta Jugoslaviji

Ustvarimo pogoje za demokratizacijo univerze

Vladajoča protiljudska klika v stari Jugoslaviji ni imela nobenega interesa na šolanju, na kulturni in prosvetni vzgoji ljudskih množic. Se več, z vsemi sredstvi je zapirala ljudstvu pota do izobrazbe, kajti čim večje je bilo neznanje, nerazgledanost, nepismenost ljudstva, tem lažje je bilo vnašati med narode versko in nacionalno mržnjo, tem lažje je bilo dušiti zavest o skupnosti interesov delavcev in kmetov, tem trdnjeji je bil zato položaj vladajoče klike. V osnovnih, srednjih in visokih šolah, v kulturnih in prosvetnih ustanovah reakcija ni videla sredstev za kulturni in prosvetni dvig ljudstva, sredstev za vzgojo prave narodne inteligence, ki naj bi s pridobljenim znanjem koristila potrebam delovnega ljudstva. Nasprotno, v šolah je vladajoča klika videla sredstvo, s katerim si je hotela vzgojiti pohlevni, brezdušni, uradniški, državni aparat, zvesto vdan vladajoči kliki, aparat, ki naj ne bi vzpodbujal, ampak dušil napore množice za obsejati dvig, za izboljšanje ekonomskega položaja, za doseg demokratičnih pravic.

Po zakonu dana svoboda prosvete je bila torej le teoretska. Vladajoča klika ni dala nobenih materialnih sredstev za svobodno šolanje delavske in kmetijske mladine. Nasprotno, storila je vse, da je bila pot do izobrazbe zaprta čim večjemu številu delovne mladine. Z visokimi šolninami in taksami, z onemogočevanjem vsake neodvisne ekonomske študentske organizacije je dosegla, da je bil procent delavske in kmetijske mladine na srednjih šolah, predvsem pa na univerzah, v odnosu s številom ostale mladine, v popolnem nasprotju s številnim odnosom poedinih slojev v vsem narodu.

Težak ekonomski položaj delavske in kmetijske mladine ni dopuščal študija ob vseh šolninah in taksah, brez vsakih podpor, brez študentskih domov in menz. Posledica tega je bila pravi, da študentska mladina ni bila narodna, res ljudska niti po svojem sestavu, niti po svojem mišljenju. In drugič, da tudi študentje, ki so se prebijali kot inštruktorji, natakariji, raznašalci mleka, čistilci itd., čisto niso mogli študirati eno stroke, ki bi jo želeli, ki jih je veselila, ampak ono, katere študij je bil cenejši in krajši.

In številke nam povedo več, kot vse ostalo. Od celokupnega števila učencev na osnovnih šolah v Sloveniji okoli 1937. leta, je posejalo srednje šole le 5 do 6% in univerzo le 1-2%. Na ljubljanski univerzi so bile n. pr. leta 1935 tri četrtine študentov iz družin uradnikov in svobodnih poklicev, trgovcev, obrtnikov in podjetnikov in le ena četrtina iz delavskih in kmetijskih družin, čeprav je naše ljudstvo po treh četrtinah delavsko in kmetijsko.

Leta 1936 je posejalo univerzo le 2,5 odstotka delavskih in 18,4% kmetijskih otrok.

Zanimiva je primerjava med odstotkom delavske in kmetijske mladine na teološki fakulteti z odstotkom na ostalih fakultetah. Leta 1935 je bilo na

bogoslovni fakulteti 61% kmetijskih otrok, na ostalih fakultetah pa povprečno le 12%. Delavskih otrok pa je bilo na bogoslovni fakulteti 6%, na ostalih pa le 2%. Na teološki fakulteti so bili pogoji za študij izredno lahki, dočim so bile na ostalih fakultetah, zlasti na tehnični, takse izredno visoke. Verjetno je, da so šli kmetijski sinovi študirati bogoslovje čisto le zato, ker so bili v tem primeru doživljenjsko preskrbljeni, saj so od 44 bogoslovcev le 4 vzdrževali starši sami, da vzamemo za primer le eno številko. Sličen ali pa še slabši je bil položaj na zagrebški univerzi leta 1939. Od skupnega števila študentov je bilo delavskih otrok le 0,8%, kmetijskih 12,8%, otrok trgovcev 12,5%, uradnikov, svobodnih poklicev in industrialcev 68,7% in ostalo otroci obrtnikov. Če je hrvatski narod v 77,2% kmetijski, je pa bilo na univerzi le 12,8% kmetijske mladine in če je skupno le 6,9% intelektualcev, je bilo pa na univerzi celih 68,2% otrok iz družin intelektualcev. Na enega delavskega otroka je prišlo na zagrebški univerzi leta 1939 2,2% kmetijskih otrok, 59% otrok trgovcev, 149% otrok uradnikov in svobodnih poklicev.

Sličen je bil položaj na beograjski univerzi, pa tudi na univerzah ostalih balkanskih narodov. V Grčiji je bilo na univerzi delavskih otrok 3%, kmetijskih otrok pa 10%, v Romuniji 1,4% delavskih in 6% kmetijskih, v Albaniji pa skupno delavskih in kmetijskih otrok le 3%.

Ta prerez skozi socialni sestav naših univerz nam najbolje razloži, zakaj mlada inteligencija ni izpolnila onega, kar ljudstvo od inteligence pričakuje. Študij na univerzi je bil privilegij le majhnega dela mladine, predvsem meščanske mladine, ki je bila od delovnega ljudstva odtrgana, ki življenja in problemov delavcev in kmetov ni poznala, mladina, katere največji del je vpliv reakcionarnih strank in njihovih političnih in strokovnih društev na univerzi odvajal od ljudstva, od osnovnih problemov družbenega življenja. In kar je bilo ostalih študentov, ki jih družine niso mogle vzdrževati, so se morali boriti z največjimi ekonomskimi težavami, ali pa so se dejansko prodajali reakcionarnim strankam za hrano in stanovanje.

Kaj so bili in komu so bili namenjeni študentski domovi, pove najbolje tedanje napredno študentsko glasilo: »Domove in menze so ustanovile po večini politične stranke v skrbi za svoj strankarski naraščaj. Od Akademkega doma ob Unionu, do Kolegijskega doma ob Kolodvorski ulici, so domovi le toliko študentski, kolikor v njih stanujejo študentje, vodijo in upravljajo pa jih ljudje določenih političnih skupin. Ne skrb za lačnega slovenskega študenta, ampak skrb za strankarski naraščaj, je kumovala ustanavljanju socialnih ustanov, kar jih imamo za študente v Ljubljani. In tej skrbi ne gre za to, da zadosti potrebi študenta po hrani in stanovanju, ampak za to, da se ta njegova potreba — izkoristi. Socialne ustanove so postale

tako pri nas inštrument najučinkovitejšega strankarskega izrabljanja in pomenijo eno najbolj žalostnih poglavitij v zgodovini slovenskih študentov.«

Kako so gledali na študentske domove reakcionarni vrhovi, nam pove »Slovenec« z dne 31. januarja 1937, ko pravi: »Morda bo kdo vprašal: zakaj pa Akademiki med samo za katoliške akademike? (mišljen je Jęgljevič akademski dom). Odgovor je čisto jasen. Zato, ker je vsako resnično oblikovanje človeka možno samo na dolocenem svetovnem nazoru.«

Tako je bilo stanje, ko je napredna študentska mladina ob akciji za pomoč revnim akademikom izdala proglas: »Beda med našimi akademiki je vedno hujska in je v teh zimskih mesecih priklopela do vrhunca. Številni akademiki so danes brez obleke, stanujejo v nezakurjenih sobah in mnogi poznajo le po en obrok hrane dnevno itd.« To je bilo »obtožujemo« slovenskih študentov, to je bil eden izmed poskusov preprečiti, da bi se študentje prodajali za skorjo kruha. V proglasu ob takratni cenzuri ni moglo biti napisano, da dobiš hrano in stanovanje v študentskem domu le tedaj, če si tega ali onega političnega prepričanja, če se obvežeš, da boš zvesto služil interesom te ali one stranke. Kako je na primer tedaj banska uprava podeljevala brezplačno hrano revnim akademikom, navajamo samo en primer: ob neki priliki jo je dobilo 18 akademikov iz vrst akademске zveze in samo 10 iz vseh drugih političnih skupin. Kakšne so bile posledice težkega ekonomskega položaja, nam najbolje dokazuje anketa akademске akcije, iz katere je razvidno, da je 77 študentov od 100 tih zakasnilo študij zaradi gmotnih težkoč. Študij je potekal onim, ki so jih vzdrževali starši, onim, ki niso poznali skrbi za vsakdanji kruh, bistveno lažje. Iz statistike je razvidno, da so na ljubljanski univerzi 66% študentov vzdrževali starši. Od tega odpade večina na otroke uradniških in sličnih poklicev, dočim so od 200 kmetijskih otrok vzdrževali starši le 56 otrok.

Napredna študentska mladina se je vedno borila proti temu, da bi bila univerza le privilegij nekaterih. Borila se je za enotnost vseh študentov in zahtevala po ukinitvi šolnin in taks; predvsem pa v zahtevi za neodvisno študentsko ekonomsko organizacijo, za neodvisne domove in menze pod študentsko upravo, da bi tako omogočila svobodno razvoj mladine, da bi onemogočila izkoriščanje bede in lakote. Napredna študentska mladina v Beogradu je ustvarila in obdržala neodvisnost akademске organizacije, v precejšnji meri je uspelo to tudi v Zagrebu, medtem ko napredna mladina v Ljubljani tega ni dosegla. Kajti reakcija, fašistične bande stražarskih in ljotičevskih akademikov, so razbile vsak poskus enotnega nastopa študentov. V enotnosti študentskega pokreta, v neodvisni ekonomski študentski organizaciji so videli največjo nevarnost za uspeh njihove strankarske proti-

ljudske politike, za vpliv na študentsko mladino.

Borba napredne študentske mladine za resnično in ne le formalno svobodo študija je bila vedno tesno združena z borbo vsega slovenskega ljudstva, vseh narodov Jugoslavije za demokratične pravice, za pravo ljudsko demokracijo. Ni moglo biti zmage prve brez zmage druge. Enotnost vse poštene študentske mladine, ki jo je ustvarjala napredna študentska mladina še v stari Jugoslaviji, se je bistveno razširila in utrdila v teku osvobodilne vojne, ko se je vsa patriotska študentska mladina, ramo ob ramo z vsem slovenskim narodom, borila za svobodo vsega ljudstva in s tem tudi za svoboden in lepši razvoj mladine. Naša demokratična oblast, naša ljudska demokracija ne daje svobode le v besedah, ampak daje tudi materialna sredstva, da se delovna mladina te svobode lahko posluži. Danes so na široko odprta vrata v šole in na univerze vsem, ki so uka željni. Treba je vzgojiti novo inteligenco, narodno inteligenco, inteligenco iz ljud-

stva in za ljudstvo, treba je novih tisoč in tisoč strokovnjakov za hitro obnovo domovine, treba je omogočiti študij delavski in kmetijski mladini, ki je dala največje žrtve v osvobodilni vojni.

Zato je Narodna vlada Slovenije namenila doslej že 1,750.000 dinarjev za obnovo študentskih domov. Vendar se je treba zavedati, da zaradi opustošenja, ki ga je zapustil okupator in zaradi objektivnih gospodarskih težav ne bo mogoče omogočiti študija vsem, ki za to nimajo materialnih sredstev, vsem partizanom in aktivistom, delavski in kmetijski mladini, če ne bo ves slovenski narod pomagal svoji univerzi danes in v bodoče, če ne bo ves slovenski narod podprl akcijo za študentske domove in menze. Vsaka vas, vsaka fabrika, vsaka ustanova, vsako podjetje mora skrbeti za svojo univerzo, ker le tako bo postala resnično žarišče napredne znanosti in kulture za ves slovenski narod. Zavedati se je treba, da demokratizacija univerze ni samo stvar pravičnosti, ampak je to vprašanje zavarovanja pridobitev naše borbe.

Komisija za Ustavo

Podpredsednik Zvezne vlade in minister za Konstituanto Edvard Kardelj je izdal pravilnik o ustanovitvi in delu komisije za Ustavo pri ministru za Konstituanto. Pravilnik se glasi:

Cl. 1. Pri ministru za Konstituanto se ustanovi komisija za Ustavo kot posvetovalni organ.

Cl. 2. Naloga komisije za Ustavo je proučevati ustavna in vsa druga vprašanja v zvezi z osnovno organizacijo države ter izdelati načrt za Ustavo, ki bo služil kot podlaga za predlog ministrstva za Konstituanto Zvezni vladi.

Cl. 3. Komisija ima predsednika, tajnika in potrebno število članov, ki jih imenuje minister za Konstituanto.

Na osnovi čl. 3. pravilnika o ustanovitvi Komisije za Ustavo pri ministru za Konstituanto je podpredsednik vlade in minister za Konstituanto imenovali: Za predsednika Komisije dr. Mihaela Konstantinovića, vseučiliškega profesorja v Beogradu; za člane: dr. Jovana Djordjevića, vseučiliškega profesorja v Beo-

gradu; dr. Iva Krbeka, vseučiliškega profesorja v Zagrebu; dr. Stanka Franka, vseučiliškega profesorja v Zagrebu; dr. Aleša Beblerja, narodnega poslanca Začasne narodne skupščine iz Ljubljane; Dušana Kermavnerja, publicista iz Ljubljane; Blagoja Hadžipanzovića, glavnega pomočnika javnega tožila Jugoslavije; dr. Nikolo Stjepanovića, vseučiliškega profesorja iz Beograda; za tajnika pa dr. Lea Gerškovića, načelnika ministrstva za Konstituanto.

Posnemanja vredni delavci

12 delavcev se je prostovoljno prijavilo, da prepelje iz Klenka v Sabac 4000 kg premoaga, da bi tako preskrbeli premoag lokomotivam in omogočili promet na progi Sabac-Koviljača. To delo so opravili v treh dneh. S svojim delom so omogočili, da so prepeljali les iz Podrinja v Sabac.

Demokracija in nacionalni problem v Primorju

Nacionalni problemi so bili, so in bodo vedno problemi demokracije, prvi v uvodniku »Il Lavoratore«, tako da je tudi nacionalni problem slovenskega Primorja v svojem bistvu problem demokracije. Od nacionalistične reakcije ni bilo pričakovati drugega, kot da nadaljuje danes proti Jugoslaviji sramotno obrekovalno gonjo, katere predmet je bila toliko let Sovjetska zveza. Ta reakcija ne dela drugega, kot da nadaljuje gonjo proti vsem, kar je demokratičnega, in to v prvi vrsti proti Jugoslaviji, kjer je demokracija dosegla najvišjo stopnjo, možno v sedanjih okoliščinah, kjer se je demokracija izoblikovala v pravem smislu te besede, kjer je vsa državna oblast prešla v roke ljudstva. Edino v duhu demokracije se dajo rešiti vsa nacionalna vprašanja.

V tem duhu daje tudi italijansko, slovensko in hrvaško ljudstvo Juljske krajine dnevno zglede dejanskega medse-

bojnega bratstva, nadaljuje list. Javno izpovedujejo svojo trdno vero v to bratstvo zavedajoč se dejstva, da resnično svobodni narodi niso nikoli preganjali in ne morejo preganjati drugih narodov. Zavedajoč se, da samo nesvobodni narodi lahko postanejo orodje za preganjanje drugih narodov. Slovensko ljudstvo je imelo v gosteh v teku poletja razmeroma veliko število italijanskih otrok v krasnih kolonijah na Gorenjskem. Italijansko ljudstvo Trsta je zbralo in še zbira denar, obleke in pohištvo za žrtve fašizma v krasnih vaseh, uničenih in požganih od nacističnih tolp. Zdravi in politično zreli del ljudstev Juljske krajine razume, da je na tem ozemlju na dnevnem redu problem demokracije in njene zmage. Nacionalistična gonja nima za cilj rešitev nacionalnega problema, temveč ji gre samo za oviranje zmage prave demokracije. Italijanski in slovenski problem Juljske krajine pa je mogoče rešiti samo s popolno zmago demokracije.

Porazne ugotovitve o učiteljstvu na Koroškem

List Kärntner Nachrichten, ki ga izdaja angleška vojaška uprava v Celovcu, poroča, da je angleška vojaška uprava naročila deželni vladi v Celovcu in jo pooblastila, naj prouči vprašanje učiteljstva na Koroškem. Iz uradnikov deželne vlade, članov šolskega nadzorstva in zastopnikov učiteljske strokovne organizacije je bil sestavljen poseben odbor, ki je opravil to delo. Odbor je prišel do poraznih zaključkov. Za merilo mu je služilo to, da ne more biti več vzgojitelj mladine noben učitelj, ki je bil ilegalen nacist, ki se je v nacistični stranki posebno izkazal kot agitator, ki je igral vodilno vlogo v nacistični stranki, ali ki se je udeleževal kot vojni hujskač. Na podlagi ugotovitev tega odbora in njegovega poročila se je odločila deželna vlada v Celovcu za naslednje ukrepe: 627 definitivno nastavljenih učnih moči je bilo iz službe odpuščenih in na službenih mestih jih ostane samo 472. Nadaljnjih 419 učiteljev in učiteljic ostane sicer na službenih mestih, toda samo pod pogojem, da se bodo v bodoče poboljšali. 334 učiteljev in učiteljic bo premeščenih na druge šole, pa tudi to le pod pogojem, če se bo na novem službenem mestu pokazalo, da so se poboljšali. Delovanje 204 učiteljev in učiteljic ni bilo prekontrolirano, ker so pobegnili ali pa so še pri vojakih. Vse pa kaže, da položaj tudi v pogledu teh učnih moči ni nič boljši. Deželna vlada je odpustila tudi 477 pogodbeno nastavljenih učiteljev in učiteljic ter 50 učiteljev in učiteljic iz rajha. Vseh 527 učnih moči so odpustili že v juliju.

Na Koroškem je poučevalo otroke 2390 učiteljev in učiteljic in od teh je moralo zapustiti svoje službeno mesto 1154, ker so se posebno odlikovali v nacističnih organizacijah kot agitatorji in vojni hujskači. Za razmere na Koroškem je posebno značilno, da že od leta 1921 na slovenskem ozemlju Koroške ni bil nastavljen noben slovenski učitelj ali učiteljica. Zanimivo je tudi, da odpade v odstotkih na slovensko ozemlje Koroške mnogo več nacističnih učiteljev in učiteljic,

kakor na nemško. Če bi bil postopal odbor rigorozno, bi bil moral izločiti še več učnih moči, saj je deželni glavar Piesch nekoč sam izjavil, da bi morali šole na Koroškem zapreti, če bi hoteli učiteljski kader očistiti nacistično. Koroški Slovenci v odboru za pregled učiteljstva niso bili zastopani.

Takšno učiteljstvo je torej na Koroškem »vzgojalo« slovenske otroke in jih zastranilo z mržnjo do lastnega naroda. Na merodajnih mestih pa še vedno sede ljudje, ki se drznejo še sedaj sklicevati se na uspehe te vzgoje. Podatki glede koroškega učiteljstva so kratic dokaz, kako velika krivica se je godila koroškim Slovencem v zadnjih 50 letih, posebno pa od leta 1921 prav na šolskem polju. Učiteljstvo je bilo jedro ilegalne nacistične akcije proti Slovencem na Koroškem in največ takih učiteljev je poučevalo otroke na slovenskem ozemlju. To so tisti učitelji, ki so vrgli iz šol latinico in jo zamenjali z gotico, da bi slovenska mladina ne mogla čitati nobene slovenske knjige in da bi slovenski otroci v šoli ne mogli slediti verouku v slovensčini. Zato so morali slovenski duhovniki v šoli naučiti otroke najprej latinice. To učiteljstvo je igralo odločilno vlogo tudi pri obeh zadnjih ljudskih štetjih na Koroškem leta 1923 in 1934. Oblasti na Koroškem so leta 1923, izrečno pa leta 1934 določile, da se morajo kot števni komisarji pri ljudskih štetjih uporabiti vsi učitelji. Kjer ni bilo dovolj učiteljev, so dala okrajna glavarstva naknadno po učiteljih preveriti števne števne komisarje, kar se pravi, da so dala štetje po učiteljih potvrditi. In tako so ti učitelji n. pr. v občini Globasnici našli 111, v občini Bistrica v Pibberku pa celo 339 »Nemcev« več, kakor po občini postavljene števne komisarji. V mnogih šolskih okoliščinah so ti učitelji »našlele« skupaj manj Slovencev, kakor je bilo šolskih otrok, ki so obiskovali slovenski verouk. Na take »izide« ljudskega štetja so gradili nacistični dr. Martin Wutte in njegovi pomagači Ferkonik, dr. Graher in drugi, svoje znanstveno modrovanje o koroških Slovencih.

Maršal Tito - nosilec zvezne kandidatne liste Ljudske fronte

(Nadaljevanje s 1. strani.)

didate ali pa bodo postavile skupno listo s katero drugo skupino. Po volilnem zakonu se glasovi vseh okrajnih kandidatov na zvezni listi zberijo in oni vsi delajo v okrajih za svojo zvezno listo, za poslanca se pa voli kandidat z relativno večino glasov.

Vprašanje federalnih list za skupščino narodov

Kandidatne liste za Skupščino narodov se sestavijo in postavijo v vsaki federalni enoti. Izvršni odbor Ljudske fronte Jugoslavije stoji na stališču, da je treba za vsako federalno enoto postaviti samo eno kandidatno listo. Toda federalnim odborom Fronte je prepuščeno, da po razmerah v dotičnih federalnih enotah prouči potrebo postaviti dve listi. V tem primeru se morajo federalni odbori obrniti na zvezno tajništvo, da ono pove svoje mnenje.

Vprašanje kandidatne liste Fronte za Srbijo se že proučuje v federalnem izvršnem odboru Fronte. Postavlja se vprašanje, ali bo nastopila Ljudska fronta v Srbiji z eno ali dvema federalnima listama za Skupščino narodov. Zavzeto je bilo stališče, da bo nastopila Fronta v Srbiji z dvema medsebojno povezanimi listama. Vsaka bo imela 25 kandidatov in toliko namestnikov. Taki listi obravnava volilni zakon kot eno listo, čeprav bodo volilci glasovali za eno ali za drugo. Volilni zakon določa, da se po končanih volitvah zbere njuni glasovi in jima nudi gotove ugodnosti v pogledu naknadne razdelitve mandatov. Obe listi se pojavljata tudi v volilni borbi kot celota v odnosu do listi izven Fronte.

Poleg tega se v Izvršnem odboru Fronte Srbije proučuje vprašanje se-stave list za Skupščino narodov; ali bodo postavljene mešane Frontne liste ali pa bodo imele točnejše strankarsko obeležje.

Fronta v volilni borbi

V zvezi z volitvami pri nas je značilno, da dobi Jugoslavija pred vsemi državami svojo Ustavodajno skupščino, čeprav je v vojni največ trpela. Za to se mora zahvaliti zavednosti svojih narodov.

Narodno osvobodilna borba proti okupatorjem je bila konstruktivna v državopravnem in gospodarskem pogledu. Med borbo samo so se polagali temelji še nove države: federacija,

ljudska oblast in nova vojska. To so trije najmočnejši činitelji, ki so se razvijali vzporedno in katerim se moramo zahvaliti za uspeh borbe naših narodov ter za ureditev države na povsem novi osnovi. S temi rezultati narodno osvobodilne borbe gre Ljudska fronta v volilno kampanjo. Temu je pa treba seveda dodati delo AVNOJ-a, ki je pravno položil temelje nove države in pa plodonosno zakonodajno delo Začasne narodne skupščine. Novi zakoni so kronali že izvršene mnoge politične in družbene reforme.

Po zaslugi narodno osvobodilne borbe in akcije Ljudske fronte smo dosegli tisto, kar je najznačilnejše v tej volilni borbi kakor tudi v vsem novem življenju Jugoslavije, namreč razširjeno bazo, na kateri stoji naša državna zgradba. Ogromno volilno telo narodov, ki sodelujejo pri izgradnji države kot celota, šest federalnih enot, ki sodelujejo enakopravno, solidno in krepko organizirana mladina v njeni veliki profašistični zvezi, delavci in nameščenci, organizirani v sindikate, Profašistična fronta žen, kot posebna organizacija, močno kmetijsko in delavsko-nameščensko združništvo — vse to so močna in solidna krnila navede novega državnega in družbenega reda. Še nikoli v naši zgodovini ni poseglo v volilno borbo toliko organizacijsko povezanih ljudskih množic, vsi družbeni sloji, najuglednejši elementi naše družbe.

Kaj je značilno za te volitve?

Za te volitve je značilno tajno glasovanje s kroglicami. Po tolikem času imajo jugoslovanski narodi v nasprotju z mračnim razdobjem diktature, v katerem se je glasovalo javno celo tudi brez listkov, priliko svobodno izraziti svojo voljo.

Za tajnostjo glasovanja je treba naglasiti lahkoto, ki jo je volilni zakon zagotovil za postavljanje kandidatnih list. Zakon omogoča tudi najmanjšim političnim skupinam, da nastopijo na volitvah tako, da postavijo samo okrožne liste, ki ni treba, da bi bile vezane na zvezno listo.

Dosledno temu je zakon s proporcionalnim sistemom zajamčil glasove tudi najmanjšim skupinam. Take skupine ne izgube svojih glasov zaradi naknadne razdelitve mandatov, ki je potrebna, da se dopolni predhodno izvršena razdelitev.

Tajnost glasovanja, lahkota postavljanja list in proporcionalni sistem nu-

dijo popolno jamstvo vsem političnim silam, da se v polni meri uveljavijo.

Te volitve se po odlikujejo še s tem, da bodo federalne enote nastopale povsem samostojno tako, glede postavljanja okrožnih list v svojih mejah za Zvezno skupščino, kakor tudi glede postavljanja ene ali več list za Skupščino narodov.

Enakopravnost naših narodov bo prišla preko federalnih enot še bolj do izraza v sami Skupščini narodov, ki bo štela samo 175 poslancev in bo glede pravic povsem enaka Zvezni skupščini, ki bo štela 348 poslancev. Tako ne bo mogla biti sprejeta niti Ustava, niti noben zakon brez izglasovanja v enem in drugem domu.

Fronta za republiko

Važno mesto v programu Ljudske fronte zavzema njena opredelitev za republiko. Ljudska fronta bo pozvala naše narode, da se na bližajočih se volitvah opredelijo za republikansko obliko vladavine.

Ljudska fronta smatra, da je republika samo okvir, ki mora biti izpolnjen s socialno in gospodarsko vsebino. Ljudska fronta je že s svojim dosedanjim delom, pa tudi s svojimi programskimi načeli pokazala, koliko ji je ležeče na delu za gospodarsko obnovo in izgradnjo države; koliko ji je ležeče na socialnem zavarovanju delavskih množic, na zboljšanju življenja delavcev in kmetov in na preskrbi srednjih slojev.

To so najvažnejša programska načela, s katerimi gre Ljudska fronta na volitve in ki njihova zmaga pomeni, da bo Ustavodajna skupščina posvetila največjo pozornost zakonom, s katerimi bodo zavarovani glavni temelji naše družbe — delavci, kmetje in ljudska inteligencija.

Makedonija predlaga maršala Tita za nosilca zvezne liste Ljudske fronte

V Skoplju je bil te dni sestanek članov Izvršnega odbora in plenuma federalnega odbora Ljudske fronte Makedonije. Na sestanku je bil soglasno sprejet predlog predsedstva federalnega odbora Ljudske fronte Makedonije, da se predlaga maršal Jugoslavije Tito za nosilca zvezne volilne liste Ljudske fronte Jugoslavije. Predlog je bil sprejet s pliskanjem in velikim navdušenjem.

Odkritje spomenika bazoviškim žrtvam

Primorsko ljudstvo, zbrano pred spomenikom, se je zarotilo, da si ne bo pustilo kratiti svojih pravic od nikogar

Konec aprila 1950 so se raznašalke časopisov pojavile na tržaških ulicah s posebno izdajo lista »Il Popolo di Trieste«. Fašistični list je pisal: »Tajna uporniška organizacija je odkrila in njeni člani ujeti.« Fašisti so si meli roke od veselja.

V ljudeh živi spomin na tiste čase, kakor da bi se vse to zgodilo šele včeraj. V Gropadi, majhni vasi kakšne pol ure od Bazovice, sem govoril s starejšim kmetom. Najlejša leta je zapravil v rafineriji bencina ob obali tržaškega zaliva. Pripovedoval mi je o svojem življenju in o časih, ko so fašisti delili pravico po Primorju.

»Ko so zajeli naše tovarše Bidovca, Valenčiča, Miloša in Marušiča, ni spal skoraj nihče od nas. To ni bil strah pred fašisti, temveč veliko bolj jeza in razočaranje. Kje so tiste obljube, ki so nam jih dali Italijani, ko so zasedli našo zemljo. Pred prihodom Italijanov smo imeli več sto svojih šol in Italijani so nam obljubili še nove. A resnica! Naše šole so izginjale druga za drugo, učitelje pa so pošiljali učiti otroke v Apeninske hribe. Kar nas je bilo starejših, smo včasih že skoraj obupavali. Če ne bi bilo mladeničev, ki jim ni manjkalo poguma, bi morda

še težje prenašali tiste čase. Bidovca in njegovih tovaršev niso povsod osebno poznali, toda ko so jih zaprli, je bilo vsakemu pri srcu, kakor da bi izgubil brata ali sestro.«

V Trstu so takrat fašisti pripravljali velik proces. Računali so pač po svoji fašistični računici: če odstranimo nekaj najboljših, preplašimo druge in Primorje bo postalo krotko in pokorno. Primorci bodo spoznali, da se ne da iti z glavo skozi zid. Tudi Jugoslavija bo ostala mirna, saj so tam na vladi še vedno ljudje istega kova, ki so po svetovni vojni pustili Primorje Italiji.

In tako so se fašisti odločili za zločin. Ustrelili so Bidovca, Marušiča, Valenčiča in Miloša. Nedaleč od Bazovice so na pustem travniku počile puške. Obsojenec je spremljal na morišče ves 58. bataljon tržaških črnih straž, v katerem je bilo 600 najbolj zagriženih fašistov. Tudi vsi člani izrednega fašističnega sodišča so prisostvovali ustrelitvi. Listi so pisali po tržaškem procesu, da bo Italija storila vse za obrambo miru v osvobojenih pokrajinah.

Po vsem svetu je tiste dni pisalo časopisje o procesu. Toda malokdo je

takrat zapisal, kako je bilo pri duši primorskim Slovincem. Fašisti so takrat pretaknili vse vasi od Trsta do zadnje kočve v gorah. Kamijoni so ropotali od jutra do večera in plašili ljudi. Bilo je tako, kakor da se fašisti primorskim Slovincem napovedali resnično vojno.

Danes, 15 let po smrti prvih primorskih borcev proti fašizmu, odkrivamo spomenik na mestu, kjer so jih zadele fašistične krogle. Od takrat do danes so padli še tisoči.

Kdo bi si bil nekoč mislil, da bo Bazovica postala tisto mesto na naši primorski zemlji, kjer bomo čez 15 let ob spomeniku prvih štirih borcev slavili zmago nad fašističnim imperializmom. Bazovica je postala simbol trpljenja naših bratov. Tovariš Pogassi, tajnik italijansko-slovenske protifašistične zveze, pa je ob odkritju spomenika ugotovil še eno važno dejstvo, namreč, da v Bazovico niso prišli samo Slovenci, ampak tudi mnogi Italijani iz Trsta, ki so prav tako trpeli pod fašizmom. Tu, na mestu, kjer danes odkrivamo spomenik prvim žrtvam fašizma v Primorju, se danes zaobljubljamo, da bomo bratstvo, skovano v borbi, v miru še bolj utrdili.

K odkritju spomenika v Bazovici je prišla nepregledna množica ljudi. Spomenik je kakor majhna pika izginil v množici. Skoraj vsak kraj je poslal velenec. Ljudstvo se je trlo od Trsta do Bazovice in se je na mnogih mestih človek komaj prebil skozi gnečo. Posebno je ljudstvo obiskalo popoldansko prireditev. Raznesla se je namreč vest, da bo prišel tudi komandant IV. armade, tov. general-lajtnant Peko Dapčević. In res, ko je prišel, so ga ljudje dvignili na roke kot svojega najljubšega gosta. Njegov avto je pozneje vozil v špalirju od Bazovice do Trsta.

Odkritje spomenika na Bazovici pa pomeni za ljudstvo na Primorskem poleg počastitve padlih, še nekaj drugega: tam pred spomenikom se je ljudstvo zarotilo, da bo nadaljevalo započeto delo. Del Primorske se danes še bori za svoje pravice, čeprav so popolnoma jasne in naravne.

Zato je odkritje spomenika v Bazovici tudi odgovor vsem tistim, ki ne bi radi pripoznali tega, kar si je pri-floorsko ljudstvo pridobilo v borbi. O.

Spomenik v Bazovici, ki je bil odkrit v nedeljo v spomin Bidovca, Marušiča, Valenčiča in Miloša, ki so bili ustreljeni v Bazovici dne 6. IX. 1939

Pričetek celjskega Kulturnega tedna

Teden ljudske kulture v Celju je bil prirejen z namenom, da se tri mesece po osvoboditvi Celja iz rok nemškega zavojevalca dá zunanega poudarka dejstvu, da dela in se obnavlja Celje in vse njegovo okolje danes v znamenju nove kličočega življenja na vseh področjih, da je zaživelo in na široko zastavilo delo tudi na področju, ki so ga zadel prvokupatorjevi udarci, na področju slovenske kulture, umetnostnega snovanja, prosvete in ljudskega izobraževanja. Poleg manifestativnega poudarka pa je celjski kulturni teden prirejen tudi za to, da poveže in zbere v enem samem nizu prireditev vse trimesečne napore na kulturnem področju, da pokaže plodove trimesečnega neutrudnega, toda ponajveč drobnega pripravljalnega in organizacijskega dela.

Teden ljudske kulture v Celju naj bi predvsem pokazal na uspehe, ki so bili doseženi v celjskem okrožju na področju zborovske kulture. Na njem nastopajo številni mladinski zbori in še več moških in mešanih zborov, ki združujejo na stotine in stotine pevcev iz celjskega okrožja. Poleg tega nastopajo orkestri in godbe. Celjska dramatska družina se predstavlja s »Kraljem na Betajnovic«. Predstavlja jo vsi pisatelji in likovni umetniki tega okraja, največ mladi talenti, od katerih je mnogim potisnila pero in čopič v roke prav osvobodilna borba.

Celjski kulturni teden se je pričel z otvoritvijo likovne razstave. Dasi je bilo tu zbrano vse iz celjskega okrožja, kar smaje in se ukvarja s slikarstvom in kiparstvom, in dasi je velika večina imen še novih, pri nas neveljavljenih in nezanih, vendar kaže razstava lep, malone presenetljiv nivo. Razstavlja 16 slikarjev in kiparjev. Snov, iz katere zajemajo, je zelo pestra: od tihozitij in pokrajinske linike, preko portretov, vse do motivov iz okupacije in osvobodilne borbe. Najizrazitejši in najmočnejši med njimi je akademski slikar Albert Sirk z motivom iz Zajčarja, starčkovo glavo in »Ranjenim komandantom«. Uspele pokrajinske akvarele razstavlja Cvetko Štuka. Najzanimivejša med mlajšimi sta slikar Zelenko in kipar Blatnik, ki kljub nedognanosti in nepokornosti tehničnih sredstev presenečata z močjo svojega izraza in z razgibanostjo in živostjo svoje snovi.

Hkrati z likovno razstavo je bila odprta tudi fotografska, ki prinaša pričevanja iz časov narodno-osvobodilne borbe: o borbah partizanov, o njihovem življenju v gozdovih in bunkerjih, o tistih, ki so padli v borbah in bili mučeni po ječah. Razstava narodno-osvobodilnega tiska prikazuje čudeže, ki jih je v podzemskih in ilegalnih tiskarnah ustvarjala požrtvovalnost in borbena volja naših aktivistov.

Neštevilni časopisi, tiskani in raznoženi, brošure, lepaki in letaki, celo ponarejeni italijanski in nemški dokumenti, govore o neverjetnem zagonu narodno-osvobodilnega gibanja. Gorenjska izdaja Prešernove »Zdravljice« in primorska izdaja Gregorčičevih izbranih pesmi kažeta, kako tesno živi slovenski človek z našo najboljšo kulturno tradicijo, s kakšno ljubeznijo jo je čuv. n negoval tudi v najtežjih časih svoje. obstoja, kako je tudi iz te tradicije črpal moč, da je premagal vse ogromne težave in nadeloveška bremena, ki mu jih je nalagala osvobodilna borba.

Na mladinskem pevskem festivalu je nastopilo 11 mladinskih zborov iz celjskega okrožja: iz Gmž, Libov, Stare vasi pri Vidmu, Jurkloštra, Nove cerkve, Hrastrnika, Trbovelj, Konjic, Vojnika in Celja. Pri nas imamo sicer za seboj že lepo tradicijo zborovskega petja, toda prireditev, kjer bi hkrati nastopalo toliko zborov in toliko množica pevcev, doslej nismo poznali. Mladinski pevski festival je pokazal, da našim glasbenim vzgojiteljem nedvomno ne bo nikjer manjkalo dobrega glasovnega materiala, če bo le v njih samih dovolj volje in sposobnosti, da ga bodo našli in izoblikovali. Trboveljski, konjski in hrastrniški mladinski zbor so s svojo visoko pevsko kulturo dokaz za to. Trboveljski mladinski zbor, ki bo ob dobrem vodstvu in z vztrajno vajo nedvomno lahko že kmalu dosegel višino nekdanjih »trboveljskih slavčkov«, je nastopil v nedeljo zvečer sam z dobro pripravljeno in vsebinsko povezano pevsko revijo.

O tej prireditvi, kakor o vseh ostalih prireditvah celjskega kulturnega tedna, bomo še poročali. Tu bi opozorili le na eno organizacijsko napako, ki pa ima načelni pomen. Zagrešili jo je prireditveni odbor s tem, da se je očitno preveč naslonil na staro prakso predvojnih celjskih kulturnih tednov in prireditev. Namesto da bi preko krajevnih in okrajnih odborov, preko naših mladinskih, ženskih, sindikalnih in drugih organizacij postavil vse prireditev na čim širšo ljudsko podlago, namesto da bi dal možnost vzpodbude in sodelovanja v roke ljudstvu, da bi omogočil ljudstvu od vespovsod, da se teh prireditev udeleži, se je zaprl v ozke meje dvoranice Celjskega doma, ki sprejme komaj tisoč ljudi. Tako je dobila vsa prireditev nekam izoliran značaj, obiskali so jo le tisti Celjani, ki so že itak stalni obiskovalci vseh kulturnih prireditev. Kmetje, delavstvo, ljudstvo, ki so mu bili sadovi kulture in umetnosti doslej toliko kot nedostopni, pa so ostali neangажirani tudi sedaj, kljub temu, da nosi vsa celjska prireditev naslov: Teden za ljudsko kulturo.

Velika množica je prisostvovala svečanemu odkritju spomenika v Bazovici

Kmečki praznik v Bohinju

Tak je že star bohinjski običaj. Na mali šmaren, ko so prignali pastirji črede s planin, so se zbrali prebivalci vseh bližnjih vasi na veliko ljudsko veselico. Žene in moške so se oblekli v gorenjske narodne noše, dekleta in fantje so se pripravili za ta dan kot za največji praznik. Prav ob vrhu jezera pri Zlatorogu so na prostem postavili mize in klopi, iz desk so zbili oder za plesanje in mladina se je vrtela pozno v noč. Starejši pa so sedeli ob strani in se pomenkovali o svojih skrbeh in o svoji dolini. Ljubili so jo in vendar so živeli v njej kot v ječi. Prav nad njimi čez Crno prst po Ukanci in na Triglavu je tekla krivična meja, ki jih je zaprla sem noter in jih stiskala, da niso mogli prosto zadihati. Dolg bohinjski predor, ki jih veže z brati na oni strani planin, je bil njihovo zaprto okno v svet. Lepo živino so redili, njihovo maslo in sir je bilo daleč znano, toda prostih rok niso imeli, da bi svoje proizvode izvažali po tisti poti, ki je najbolj primerna. To je bilo zanje najhujše in še nekaj: od vespovsod so hodili ljudje, občudovali naravne lepote, se vozili po jezeru, se sprehajali po planinah in jim vse mogoče obljubovali. Ko so pa odšli, so pozabili nanje in vedeli samo še toliko, da je nekje Bohinjska dolina, kjer so preživeli brezskrbne dneve, ljudje pa so tam čudni, vse mogoče jim roji po glavi, hribovci pač, ki jih ne boš spremenil in je najbolje, da jih pustiš pri miru. O tem so se menili Bohinjci na svoji veselici, se tolažili, kako bi moralo biti in gledali brezskrbne otroke, ki jim se ne bo nič boljše, če se ne bo kaj spremenilo v svetu.

Potem je prišlo čez noč še slabše. Cez mejo so vdrli Nemci, Bohinjci so se zavdali, da je to tisti trenutek, ko se je treba upreti, da bodo doživeli drugačne čase, take, o kakršnih so se menili. Iz Bohinja so izšli grčasti uporniki, ki so dali vse za svobodo. Bohinjska dolina je postala najtrdnjša opora v borbi proti okupatorju in v borbi za pravico. Prvi gorenjski partizani so bili Bohinjci: Tomaž Godec, Vinko Arh. Od ust so si pritrgovali starci, žene in otroci, ki so ostali doma, da so pomagali fantom v hribeh. V visokem snegu so bohinjska dekleta nosila težke tovore čez planine na primorsko stran. Jeseniško-bohinjski obred je nastal v tej dolini, tu so branile gorenjske brigade naše planine. Prav na prostoru kjer je bil včeraj Kmečki praznik je divjala letos aprila huda bitka. Svabi so hoteli prodreti v zgornjo Bohinjsko dolino. Štiristo jih je bilo in uničevali in požigali so vse, kjer koli so hodili. Pred njimi je bila Stara Fužina. Blizu sv. Janeza pa se jim je postavilo v bran dvesto partizanov iz jeseniško-bohinjskega obreda. Svabi niso mogli več naprej, po devetih urah so jih partizani pognali v beg in jih podili prav do Bistrice. Tako je končal vsak poskus okupatorja, ki je hotel zatreti uporniški duh Bohinjske doline.

V vojnih letih Bohinjci niso poznali nobenega praznika, tudi svojega kmeč-

Kmetje in delavci so se v velikem številu udeležili »Kmečkega praznika« v Bohinju

kega ne, takrat so poznali samo borbo. Za letos pa so se namenili, da bo to zanje velik dan, »ko bodo poleg svojega starega običajna praznovanja tudi svobodo. V pripravljalnem odboru je imel vsak kraj svojega zastopnika in tako so si razdelili delo: eden bo organiziral spreved, drugi sestavil program, tretji pripravil hrano, povabil in sprejel goste. Zdaj je odprto njihovo okno v svet in lahko jih obiščejo bratje z one strani planin. Ni jim treba več čepeti nekje v kotu in tožiti o drugačnih časih, te so si že priborili. Zato so povabili ljudi iz vse naše domovine: naj pridejo delavci z Jesenic, naj pridejo iz vse Slovenije.

V nedeljo zjutraj so prišli Ljubljanci najprej s posebnim vlakom, potem še v dveh, ki sta pripeljala ljudi tudi iz drugih krajev ob gorenjski progji. Iz Tolmina in iz Svete Lucije je prišlo okrog 600 Primorcev, in kamioni in avtomobili so prileteli z vseh strani. Iz Bohinjske Bistrice pa do prostora, ki so ga pripravili, se je razvil dolg spreved na okrašenih kmečkih vozovih. Na čelu so šli pristni gorenjski planšarji v coklah, z dolgimi palicami in gnali pred seboj ovce. Potem so šli kmetovalci s plugom, z brano, sejalci, kosci, žanjice. Na vozovih so prikazali svoje običaje, svojo obrt, delo doma in na polju. Skupina dvanajstih vozov je sestavljala kmečko ohcet s poročnim parom, svati, godci, raztrgano nevesto, z balo in s poročno gostijo. Oglarji so imeli na vozu svojo kočvo, pred njo pa kopo, kjer se zge oglje. Sirarji so sirili mleko, ga precejali in pripravljali sir v hlepce. Tkalke so na posebnih stajvah, ki so prav tu doma, tkale platno. Za temi peštrimi skupinami na pristnih 60 do 70 let starih vozovih, so se pe-

ljali gostje. Vso pot je vladalo veselo razpoloženje in po vseh so navdušeno pozdravljali spreved.

Pokroviteljstvo prireditve je prevzel minister za kmetijstvo Narodne vlade Slovenije tovarš Janez Hribar, prisostvoval pa je tudi dr. Jože Rus, podpredsednik AVNOJ-a, člani Okrožnega NO odbora za ljubljansko okrožje. Ko se je občinstvo zbralo na velikem prostoru, je začelo domače pevsko društvo program s himno »Hej, Slovani...« Po uvodnih besedah tovarša Franca Zena - Lovrota, načelnika Prosv. odd. ljubljanske okrožja, ki je po rodu Bohinjec, je spregovoril minister tovarš Hribar. Govoril je o naši osvobodilni borbi, ki je najtesneje združila delavca in delovnega inteligenta s kmetom, da so si enotni priborili boljše življenje, ki ga bodo v isti enotnosti znali tudi ohraniti. — Domačinke so v znak hvalečnosti poklonile tovaršu ministru zvezdo, simbol naše svobode. V nadaljevanju programa je nastopil pevski zbor, dekleta so plesala narodne plesne, mladina II. ljubljanske delavne brigade je recitala in prikazala dve simbolični sliki. Vse je bilo domače in neprisljano, prav kot je rekel tovarš Lovro v začetku: »Bohinjci smo grčasti in preprosti ljudje in ne znamo prav pokazati, kar čutimo. S krvjo pa smo dokazali, za kaj smo se borili.«

Za Postojanskimi dnevi in jeseniškim Gorenjskim festivalom nam je bohinjski Kmečki praznik pokazal spet nove čudovite lepote, na katere moramo v svobodni domovini drugače gledati in jih drugače ceniti, razumeti težnje tamkajšnjih ljudi, jim pomagati, da bodo te lepote resnično last vsega slovenskega naroda.

»Iz vseh krajev Primorske so prinesli ljudje vence, da okrase spomenik bazoviškim žrtvam

Pred sklepanjem novih kolektivnih pogodb

Kazmeroma hitro po osvoboditvi je naša narodna oblast smatrala za eno od najnujnejših svojih nalog ureditev plač in mezd. To vprašanje je bilo tako akutno, da ga je bilo treba rešiti hitro, to je, treba ga je bilo rešiti mimo starih in zastarelih kolektivnih pogodb, ker je bilo vendarle treba časa in truda za sestavo novega, modernega osnutka kolektivne pogodbe. Začasna ureditev plač in mezd je torej samo most do stalne ureditve odnosov delavca do delodajalca in obratno z novimi kolektivnimi pogodbami.

Medtem je komisija za pripravo vzorne kolektivne pogodbe pri Glavnem odboru »Jedinstvenih sindikatov radnika in nameštenika Jugoslavije« z vso skrbnostjo dovršila svoje delo: sestavila je enoten vzorec moderne kolektivne pogodbe, ki ga bodo — razširjenega s posebnimi podrobnostmi za svoje stroke — pri skrajšnjem sklepanju kolektivnih pogodb uporabile gotovo vse naše sindikalne organizacije že zaradi tega, ker je ta kolektivna pogodba edinstvena pridobitev delavskega razreda, ki bo tudi delavskim organizacijam ostalih držav verjetno priložen ideal.

Ko pritenja kampanja za proučevanje, konference in sestanke delavcev in nameščenec v zvezi s pripravami neodložljivih sklepanj kolektivnih pogodb po enotnem vzorcu, bo prav, da s primerjavo, s pogledom nazaj in naprej ugotovimo te pridobitve delavskega razreda.

Stare kolektivne pogodbe pri nas so določale prav za prav samo tisto, kar je že itak določala iluzorna »socialna« zakonodaja; določale so samo podrobnosti onega, kar bi delavstvu že itak moralo pripadati po prejšnji socialni zakonodaji in vse mezdno in druga gibanja delavskega razreda nasproti delodajalcem v pretekli dobi ni bilo drugo, kot borba za ohranjanje onih primitivnih in skromno odmerjenih pravic, ki so izhajale iz kolektivnih pogodb. Vzorec nove kolektivne pogodbe pa vsebuje sila korenite spremembe v tem pogledu.

Po novi kolektivni pogodbi pripadajo delavcu mnoge doslej nikjer zapisane pravice, hkrati pa delavec jemlje na sebe gotovo določene dolžnosti za gospodarsko obnovo države, v kateri drže delavci, kmetje in poštna inteligenca svojo usodo v svojih rokah.

Zaenkrat je temelj novi kolektivni pogodbi splošno gospodarsko stanje države. Višina meзде, delovni čas, ostali pogoji dela in življenja delavskega razreda niso več v odvisnosti in milosti delodajalca, temveč predvsem od splošnega narodnega bogatstva države. »Narodna imovina naše domovine je uničena, naše gospodarstvo je na tleh in zalo so tudi dnevnice in delovni pogoji odraga tega stanja. Iz istega razloga v novo kolektivno pogodbo ni še vnešen redni letni plačani dopust. V kolikor se bo izboljševalo bogastvo domovine, se bodo izboljševali tudi splošni pogoji dela in življenja delavcev.« (»Borba« št. 213.)

Torej je nova kolektivna pogodba, oziroma njen osnutek kljub svoji napredni vsebini vendarle sestavljena s perspektivo, kako velike ugodnosti more v vojni uničeno gospodarstvo delavstvu sploh nuditi in po drugi strani, kako izredne napore zahteva od delavstva za obnovo gospodarsko uničene domovine. Ta dva momenta bo delavstvo z vsem razumevanjem in vdanostjo upoštevalo tudi v ev. odklonih od določil kolektivne po-

godbe, kar bo storilo prostovoljno, če bo v danih okoliščinah samo videlo, da so za obnovo domovine potrebne še večje žrtve, kot jih bo od njih zahtevala kolektivna pogodba.

Vendar pa so osnovne pravice nove kolektivne pogodbe sila pomembne: Kdor bo več in boljše delal, bo prejemal večje plačilo. Kdor bo prekosil normo dela, določeno v pogodbi, bo proglašen za udarnika. Udarnikom pa bodo priznane posebne nagrade in prednosti. Ena izmed mnogih socialnih prednosti nove kolektivne pogodbe je izenačenje ženskih s moškimi delovnimi silami v pogledu prejemkov, če opravljajo enako delo. Za matere so posebne zaščitne odredbe. Tudi nepreskrbljeni otroci delavskih družin bodo med delovnim časom na račun delodajalca oskrbljeni v detjih domovih. Delavcem in nameščenecem je zagotovljena zdravstvena služba, odgovarjajoča hrana, higijena, strokovna in posebna izobrazba (strokovni tečajji, tečajniki plačani), pomoč podjetja pri delavskih zadrgah, delavskih fizikalnih društvih, prosvetnih organizacijah, domovih itd. Nova kolektivna pogodba odpravlja izrabljanje vajencev, onemogoča, da bi jih delodajalci izkoriščali leta in leta v vajeniški službi.

Kar se samega sprejema na delo in odpustanja z dela tiče, bodo po novem imele odločilno besedo strokovne organizacije. Tudi pri določanju disciplinskih kazni bo tako. V prav posebnih meri pa bo delavstvo odločevalo po svoji uvidevnosti pri določevanju višine mezd in plač. Zadnje poglavje nove kolektivne pogodbe obširno in jasno določa sestavo tarifnih komisij, ki jih volijo delavci.

Bistvena razlika z ozirom na predvojno stanje, je tudi v naslednjem:

Včasih so se morale delavske organizacije (ki niso bile niti enotne, niti močnejše) boriti zgolj za ohranjanje skromnih pravic svojih kolektivnih pogodb — danes pa sre delavski razred, močan in enoten, na svoje pravice mirno in brez strahu. Včasih je delodajalec skrbno in s pomočjo policijskega aparata pazil predvsem na izpolnjevanje delavskih dolžnosti, danes pa bo zavedno delavstvo s vdanostjo izpolnjevalo vse dolžnosti, ki izhajajo iz kolektivnih pogodb, danes delavstvo tekmuje v delu za čimprejšnjo popolno obnovo domovine. S tem si delavec tudi ustvarja pogoje boljše gospodarske zmogljivosti njegovega podjetja v tolikšni meri, da bo to podjetje čimprej v stanju zadovoljiti vsem točkam kolektivne pogodbe. S tem se naravno ustvarja možnost, da bo nova kolektivna pogodba v prihodnjem letu še popolnejši izraz priporjenih pravic delavskega razreda.

Delavski razred danes pristopa k pripravi na sklepanje prihkih kolektivnih pogodb v osvobodjeni domovini z vso uvidenostjo in z zavestjo, da je od delavca samega odvisno, da bo čimprej v celoti užival vse priborjene socialne pridobitve. To se bo zgodilo tedaj, ko bo naše uničeno gospodarstvo tako močno, da bo moglo in moralo izpolnjevati vsa določila novih kolektivnih pogodb.

Ko zaključujemo presojo osnutka nove kolektivne pogodbe, se zavedamo: ta osnutek pomeni korak naprej, takšne kolektivne pogodbe ne bi mogli imeti, če ne bi imeli resnično narodne in resnično ljudske oblasti. Z utrjevanjem te ljudske oblasti bomo hkrati pripravljali vse pogoje za novo, še popolnejšo in naprednejšo kolektivno pogodbo v prihodnjih letih.

Obrazec kolektivne pogodbe

Ta obrazec kolektivne pogodbe je bil odobren na seji Izvršnega odbora (Glavnega odbora) Enotnih sindikatov delavcev in nameščenec Jugoslavije v Beogradu 8. avgusta 1945. Na temelju tega obrazca bodo sindikalne podružnice in uprave podjetij sklepale kolektivne pogodbe, ki bodo odgovarjale konkretnim razmeram v podjetju.

Obrazec obsega v glavnem splošne določbe, delovni čas ter kazenske in zaključne določbe. Ta osnutek obsega samo deloma plačilne pogoje. Tarifo za akordno delo bo treba šele sestaviti na podlagi delovne norme in v okviru Uredbe o delavskih mezdah.

Za sestavo podrobnega tarifnega dela kolektivne pogodbe je pristojna samo Tarifna komisija, ki jo vodi in nadzorujejo delavci in nameščenici neposredno, od spodaj.

Kolektivna pogodba

Sklenjena po Zvezi podružnice v imenu delavcev in nameščenec z ene strani ter uprave podjetja z druge strani.

S to kolektivno pogodbo se urejajo delovni, plačilni in drugi odnosi med delavci in delodajalci na ta-le način:

Splošne določbe

Delo je vir vsega narodnega bogatstva, zato je ono pravica, dolžnost in čast vsakega državljanca Demokratične Federativne Jugoslavije.

1. Osnovne medsebojne obveznosti delavcev in delodajalcev so, da izdelajo delavci v delovnem času določeno količino izdelkov oziroma da opravijo posel, delodajalci pa plačajo določeno višino plače.

2. Sprejemanje na delo in odpustanje z dela pripada delodajalcu. Sindikalne organizacije imajo pravico preprečiti sprejemanje in odpustanje delavcev in nameščenec, če imajo za to opravilne razloge.

3. Poskusno delo za delavce lahko traja največ 14 dni, za nameščenice pa mesec dni. Po tem času postane delo stalno.

4. Pripraviška služba traja največ dve leti. Podjetje mora v tem času seznaniti pripravilnike z vsem poslovanjem

stroka. Med pripravniško službo ima pripravnik pravico napraviti izpit pred strokovno komisijo, ki so v njej številčno enako zastopani zastopniki delavcev in delodajalcev.

5. Odpovedni rok znaša 14 dni za delavce in mesec dni za nameščenice in je obvezen za obe pogodbeni stranki. V primeru, da delodajalec odpove nameščenicu službo, ostanejo pridobljene pravice dotičnega nameščenca po paragrafi 332 in 333 iz obrtnega zakona iz leta 1931, ki govori o daljšem odpovednem roku in odpravnini. Delodajalec mora ves znesek odpravnine vplačati Pokojninskemu zavodu za nameščenice, ki ga bo vračunal odpuščenemu nameščenicu v leta pokojnine ne glede na njegove pravice po pokojninskem zavarovanju iz leta 1937.

6. Stroji, orodje in inventar nabavlja, vzdržuje v redu in pravilno izkorišča podjetje, njihovo čuvanje je pa skupna skrb in odgovornost lastnikov in delavcev.

7. Surovine in pogonski material za proizvodnjo nabavlja podjetje, a za pravilno porabo odgovarjajo lastniki in delavci. Podjetje mora skrbeti za dovoz sirovin in drugega materiala kakor tudi za odvoz izdelanega blaga.

8. Za zavarovanje delavcev na delu pred poškodbami, nesnago in okuženjem mora skrbeti podjetje v smislu zakonskih predpisov. Podjetje mora zagotoviti v zadostni množini in prikladnih prostorih pitno vodo in vodo za pranje.

9. Prijave, odjave in druge administrativne posle v zvezi z delavskim zavarovanjem mora opravljati podjetje v redu in pravočasno.

10. Prostore, opremo in prevozna sredstva za delavske menze, zadruge, kulturne in fizikalne delavske organizacije kakor tudi za strokovne tečaje in šole mora dati na razpolago podjetje.

11. Otroška zavetišča in zavetišča za deco, ki so njeni roditelji zaposleni, mora dotično podjetje urediti v primernih prostorih ter nuditi ostalo pomoč v soledovanju s socialnimi ustanovami.

12. Pripombe in predlogi, ki bi jih delavci ali nameščenici izročili podjetju ustno ali pismeno in ki se nanašajo na

probleme tehničnih naprav, racionalizacije, na organizacijo dela in podobno, se vpišujejo ne glede na možnost njihovega uresničenja v »Knjigo pripomb«, ki jo pripravi uprava v podjetju.

Delovni čas

13. Normalni delovni čas traja 8 ur dnevno, odnosno 48 ur tedensko in se lahko skrajša, če to izrecno zahteva značaj dela.

14. Angleška sobota se uvede v vseh podjetjih, kjer dovoljuje to značaj dela, t. j. ob sobotah popoldne se ne dela, a ta izgubljeni delovni čas se nadoknadi s podaljšanjem ostalih 5 delovnih dni v tednu.

15. Začetek in konec dela določa za vsako posado podjetje sporazumno z delavskimi zaupniki in zastopniki sindikalne organizacije.

16. Ura, ki kaže začetek in konec dela, mora biti na vidnem mestu. Po njej se začetek in konec razglašajo s sireno ali kakim drugim sredstvom.

17. Odmor v delu, ki sme trajati največ pol ure, pripada delavcem, če delajo nepretrgoma 5 ali več ur. Čas odmora se mora nadoknadi.

18. Opoldanski odmor traja najmanj eno uro in sicer med 12. in 14. uro.

19. Nedeljski počitek mora imeti vsak delavec najmanj en dan v tednu. Ta počitek ne mora biti v nedeljo, če značaj dela tega ne dopušča.

20. Redno nočno delo in tretja posada traja 7 ur, plača pa se kakor 8-urno delo.

21. Nadurno delo lahko traja v izjemnih primerih največ 12 ur tedensko. 22. Plača za nadurno delo za prvi 2 uri je večja za 50% od rednega 8-urnega dela, vsaka nadaljnja ura se pa plača za 100% več od redne.

23. Skrajšanje delovnega tedna od 6 na 5 in 4 delovne dni bo služilo za osnovo pri zmanjšanju zaposlenosti, če to istočasno omogoča prihranek v režiji in če to zahteva značaj podjetja. Skrajšanje je vezano na dogovor podjetja z zastopniki organizacije in z delavskimi zaupniki.

Plačilni pogoji

24. Akordno delo in premijske nagrade se uvajajo v svrhu povečanja proizvodnje in v svrhu zvišanja delavske meзде.

25. Mezde in plače določa podjetje po sporazumu z zastopniki sindikalne organizacije, Tarifne komisije in delavskimi zaupniki. Višina mezd in plač se določa v mejah Uredbe o mezdah in plačah. Če delavci po krivdi podjetja ne store predvidene norme, jim mora podjetje izplačati minimalno delovno plačo, ki odgovarja njihovim kvalifikacijam, kakor predvideva to Uredba o mezdah.

26. Delavne norme določa podjetje s pomočjo in pristankom delavske sindikalne organizacije, Paritetne komisije in delavskih zaupnikov. Kot merilo za določevanje norme se vzame delo povprečno dobrih, a ne najboljših, niti najslabših delavcev.

Določene norme se revidirajo in popravi, če so nepravilne.

27. Premije za uspešno delo, kakor tudi za prihranek v surovinah, materialu in gorivu, mora podjetje izplačati po doseženem učinku tistim delavcem, ki dosežejo efektivne rezultate. Višino premije določa Paritetna komisija.

28. Državni prazniki so plačani.

29. Selitvene stroške delavcev in nameščenec, ki so premeščeni po službeni potrebi, nosi podjetje.

30. Noseče matere imajo pravico izostati od dela in sicer 2 meseca pred porodom in 2 meseca po njem. Zene od 5. meseca nosečnosti morajo biti prevedene na lažje delo z isto plačo. Noseče in doječe matere niso dolžne delati čez uro ali ponoči.

31. Za dojenje otroka se dovoli materi vsake 4 do 5 ur prekinitvi delo do 30 minut, če odhaja domov dojit otroka, 15 minut pa, če ga doji v deželjem zavetišču v podjetju. Izgubljeni čas se ne odračuna od zaslužka.

32. Mladini do 18. leta mora biti zagotovljeno šolanje v tečajih in šolah. V šolah in tečajih porabljeni čas se vračuna v delovni čas in se plača. Delo mladine pri strojih je treba stalno in čim vesneje nadzirati.

33. Mezde se izplačujejo vsak petek po končanem delu, najkasneje pa v soboto. Plače se izplačujejo zadnjega v mesecu, če je pa zadnji dan praznik, en dan prej. Pri vsakem izplačilu za službo, mora dati podjetje pismen obračun z označbo vseh odbitkov. Odbitki od zaslužka delavcev in nameščenec lahko obsegajo tudi odbitke za hrano v menzi in za nakupe v zadruzi, če na to pristanejo delavci in nameščenici. Doplčila za delo preko norme, premije in druge nagrade se izplačujejo obenem z izplačilom rednih prejemkov.

34. Delavska tarifa, t. j. tablica jasno določenih in preciziranih akordnih zaslužkov, mezd in plač vseh zaposlenih delavcev in nameščenec, se prilaga tej pogodbi in tvori njen sestavni del.

Določbe za udarnike

35. Za udarnike se bodo smatrali tisti delavci in nameščenici, ki z lastnimi izumi izpopolnijo stroje in orodje in ki z racionalizacijo tehnološkega procesa omogočijo povečanje proizvodnje, kakor tudi oni, ki s svojim marljivim delom stalno prekoračijo določene delovne norme najmanj za 5% pod pogojem, da je kakovost dela dobra.

36. Ugodnosti nudi podjetje udarnikom tako, da dodeljuje prvenstvo udarnikom in njihovim družinam stanovanja v lastnih poslopih, delovno obleko, obutev in vse predmete, ki jih podjetje dobavlja za potrebe delavstva.

Kazenske določbe

37. Za kršitve delovne discipline, t. j. za netočno prihajanje na delo in odhajanje z dela, za neopravičeno izostajanje od dela, za neizpolnjevanje odredb nadzornega osebja, za pijančevanje, za prepire, povske in pretepe med delom bodo predstavniki podjetja izrekli disciplinske kazni.

Kazni so lahko: opomin, ukor, strogi upor, premešitev z onega dela na drugo, prevedba na nižji položaj (torčji tudi na manjšo plačo), pogojni odpust za 3-6 mesecev, odpust z odpovedjo in odpust brez nje. Vse te kazni se izrekajo pismeno, objavijo na vidnem mestu v podjetju in vpišujejo v »Knjigo kazni«. Globe (denarne kazni) se ne morejo izrekat.

Pijan delavec ali nameščenec ne sme biti pripuščten na delo.

Kaznovani delavec ali nameščenec se lahko pritoži proti disciplinski kazni preko zaupnika ali preko sindikalne organizacije. Delavskim zaupnikom in sindikalni organizaciji pripada pravica intervencije pri Paritetni komisiji, tudi če tega ne zahteva kaznovani delavec ali nameščenec.

38. Povračilo škode, nastale po krivdi delavca in sicer v vrednosti do višine tedenskega zaslužka, lahko podjetje za računa delavcu ali nameščenicu tako, da mu odbije eno šestino tedenskega zaslužka, dokler škoda ni povrnjena. Če nastane spor, ga poravnava Paritetna komisija. Vprašanje ostalih škod uredi sodišče.

Zaključne določbe

39. Podrobnosti iz delovnih odnosov pravnega, materialnega in sorodnega značaja so raztolmačene v Poslovniku in po tem se bodo dopolnjevale tudi poimnost, ki jih ne obsega ta kolektivna pogodba. Drugi zakonski predpisi, ki se nanašajo na delovne odnose, pa jih ne obsega ta pogodba, se morajo obojestransko izpolnjevati.

Privatnih zavarovalnic ne bo več

Zakonodajnemu odboru Začasne narodne skupščine je bil med drugim izročeno v proučitev osnutek zakona o državnih zavarovalnicah in o likvidaciji obstoječih zavarovalnic. Ta osnutek je eden mnogih ukrepov, ki so bili v zadnjem času storjeni na gospodarskem polju. S tem, da se proglašajo državni zavarovanja v državi, se že iz osnove izpremeni dosedanje stanje zavarovanja pri nas. Osnutek zakona gre za tem, da dobimo povsem novo organizacijo zavarovalne stroke, takšno, kakršna je potrebna in koristna narodnemu gospodarstvu.

Osnutek zakona o uvedbi monopola zavarovanja, ki naj ga uveljavi državna zavarovalnica, pomeni konec razdobja v zavarovanju v naši državi, v katerem brez najmanjšega dvoma zavarovanje ne samo da ni prinašalo našemu gospodarstvu vseh koristi, ki jih sicer samo po sebi predstavlja, temveč mu je pogosto celo škodovalo. Težišče zavarovanja v naši državi je bilo, kakor vemo, v rokah tujece vse od ustanovitve in je ostalo pod njihovim vodstvom vse do danes. Med tem ustanovljene domače zavarovalnice se niso mogle otresti odvisnosti od tujih in v glavnem so bile pravi akviziterji — generalni agenti tujih zavarovalniških družb, večinoma nemških in italijanskih. Ustanovitve mnogih domačih zavarovalnic nas ni moglo postaviti na lastne noge: način zavarovalnega poslovanja, ki zahteva kot najnost koncentracijo, je spravila nasproti številne naše male zavarovalnice v še podrenejši položaj napram tujim zavarovalnicam.

Treba je le pogledati podatke o uspehih njihovega poslovanja in prepricati se, da predstavlja v znesku vplačilnih premij izplačana zavarovalnina le manjši del, ponekod celo le nezaten del. Toda zdravo zavarovanje bi moralo vrniti gospodarstvu v obliki zavarovalnine le nekoliko manjšo vsoto od tiste, ki jo prejme od zavarovalcev. V najboljšem primeru se je vračalo le okrog 40%, dočim niso bili redki primeri, da izplačana zavarovalnina ne dosežejo niti desetine vplačilnih premij. Zavarovanje potnikov in železnicač je v tem pogledu najzgo-

Pismo iz Amerike

Zdaj, ko je končana dolga druga svetovna vojna prihajajo v domovino pisma mnogih naših izseljencev, ki v tujini niso pozabili na svoje domače kraje. Vsa štiril leta so z vero v svoje ljudstvo spremljali naš težki boj za svobodo. Že med vojno so zbirali za pomoč svoji trpeči domovini. Odkar je mir v svetu, prihajajo številne pošiljke iz Amerike in od vsepovsod, koder so raztreseni ljudje naše krvi. Z njimi prihajajo tudi pisma, v katerih sprašujejo rojaki z tujine o svojih domačih ljudeh in življenju pri nas. Pred dnevi smo dobili tole preprosto pismo:

Sharon Pa, julij 1945.

Draga mama!

Po dolgem času se zopet oglašam. Upam, da Te najdejo te vrstice že živo in zdravo. Prosim, da mi takoj piše, kaj se je vse v teh letih vojne godilo z Vami. Čitala sem stisne stovri, kako so Nemci in Italijani matrali naše ljudi. Pišite mi, kako so se kaj obnašali naši iz Tušev dol. Upam, da ste bili na pravi strani. Mislim pri partizanih — in ne pri švabobranci, ker edino partizani se bore za izboljšanje življenja, ne pa domobranci, ker oni so za flako in za srbsko čaršijo. Mama, ko boste volili, volite za Tita ne pa za Petra. Ne potrebujemo kraljev, ali bolje rečeno trotoev. Edino republika je rešitev. Ne bom zdaj dosti pisala, ker sem kar nemožna, da po tolikem času spet lahko pišem domov. Kajti zame je to že cela večnost. Zato

40. Spore iz te kolektivne pogodbe poravnava Paritetna komisija. Če ne pride do soglasja, uredi spor pristojno sodišče.

41. V Paritetni komisiji so v enakem številu zastopniki obeh strank pogodbenic in predsednika volijo skupno. Če se ne sporazumejo, določi predsednik okrajni ali mestni narodni odbor. Komisija zaseda samo, kadar je to potrebno.

42. Ta pogodba velja do 1. maja 1946. Če se pogodba ne odpove mesec dni pred potekom roka, se avtomatično podaljša in zainteresirane stranke določijo nov rok trajanja pogodbe.

Gotove tarifne točke iz te pogodbe se lahko spremenijo tudi pred njenim potekom, če se obe stranki strinjata s tem. Spremembe se vrše samo preko Paritetne komisije.

43. Ta pogodba se sestavi v petih primerkih v narodnem jeziku. En primerk ostane podružnici, eden delodajalcu, eden Inspekciji dela, eden Centralni upravi zveze in eden delodajalski organizaciji.

44. Ta kolektivna pogodba postane veljavna z dnem sklenitve.

45. Končna pravilnost poimnih točk iz te pogodbe postane veljavna šele, če v 14 dneh od dneva prejema Inspekcija dela pri federalni vladi ali Zvezno tajništvo oziroma Centralna uprava strokovne zveze ne izreče nobenega ugovora.

46. Ta kolektivna pogodba je bila podpisana dne . . . 194. . . v . . . po pooblaščenih, in sicer

za podjetje:

(imena, priimki, poklic in službeni položaj vsakega zastopnika podjetja in njegov pečat.)

Za delavce in nameščenice:

(ime, priimek, poklic in službeni položaj vsakega zastopnika delavcev in nameščenec in delavske organizacije z njenim pečatom.)

vornejši primer: vsako leto se je za to zavarovanje plačalo po nekoliko milijonov dinarjev, na račun zavarovalnice se je pa izplačevalo vsega 200 do 300.000 dinarjev.

Zavarovanje je potrebno in koristno gospodarstvu. Zato mora država računati z neobhodno potrebo, da dobimo tudi pri nas zdravo organizacijo zavarovanja. Ravnanje se moramo po drugih državah in upoštevati njihove izkušnje. Državni monopol zavarovanja proti požaru (ta panoga je v naši državi najvzajemna in najbolj razvita) obstoja že od nekdaj celo v Švici, ki ima posebne razloge, da obdrži zasebne zavarovalnice, ker ji prinašajo v aktivne njene plačilne bilance znatno postavko tujih deviz; tam se opaža stremljenje, da bi se tudi v pogledu drugih panog zavarovanja uvedel državni monopol. Po koncu te vojne se v tem smislu izvajajo ali pripravljajo reforme v Češkoslovaški in Angliji, pa tudi v Sovjetski zvezi se je zavarovanje v državnih rokah izredno razvilo.

Te dni je bilo več posvetovanj med predstavniki privatnih, domačih in tujih zavarovalnic. Cilj teh posvetovanj je bil mobilizacija vseh sil da bi se odvrnil zakon o likvidaciji privatnih zavarovalnic. Določeni so celo delegati, katerih naloga je postaviti na noge vse reakcionarne sile v Hrvaški in Sloveniji. Dana so bila navodila, da se pogrejejo stare protinarodne teze »ovzivanja in separatazma. Ni izključeno, da bodo skušali mobilizirati za to borbo tudi svoje inozemske kolege. Oni pozabljajo, da so minili oni za nje »zlati časi«, ko so s svojim posredovanjem ovirali ali onemogočali njim nezaželene zakone, pa čeprav so bili iz splošnega vidika nujno potrebni. Ti ljudje goje nado, da bodo tudi sedanjne prave ljudske zastopnike, kakor so včasih svoje zastopnike, omeščali v sklepu storiti vse, kar zahtevajo interesi skupnosti — naših narodov, njihove države in gospodarstva.

Zakon o likvidaciji privatnih zavarovalnic bomo morali dobiti, ker to zahtevajo splošni ljudski interesi.

oprostite mojim čačkam. Moji otroci so že veliki in vsi zdravi. Toda jaz nisem preveč zdrava. Sprejmita vsi skupaj najlepše pozdrave. Zelo bi rada naslov od Antee. Pa tudi Ivan naj piše. Pozdravi vse iz Tušev Dol. Pišite mi vse, kar se je zgodilo v teh letih. Zbogom.

Mimi.

Moj naslov:

Frons Mrs. Mary Bahor
Box 51 Superior St
Sharon Pa, USA.

Tako je pisala hči Mimi svoji materi Katarini Muc v Tušev Dol pri Crnomlju. Matere njeno pismo ni dobilo več žive. Še ko so italijanski fašisti divjali po Beli krajini, je v borbi za svobodo izgubila sina Ivana. Tudi on ne bo več pisal svojim sestri v Ameriko, da bi ji povedal o vsem trpljenju njenega ljudstva. Mati Katarina pa je od žalosti za sinom kmalu umrla.

Vaški ljudski oder pri sv. Križu

Pri Sv. Križu poleg Trsta se je vršil nastop, ki predstavlja obračun trimesečnega kulturno prosvetnega dela. Slovenska vas, v kateri so tasiisti 25 let zatirali vsako svobodno misel in slovensko besedo, je v nekaj mesecih organizirala svojo lastno godbo na pihala, dober 40 članski mešani zbor, dramsko družino in recitatorje. Ta vas ima sedaj najboljši vaški ljudski oder na Primorskem. Pri tej priložnosti, katere se je udeležilo preko 2000 ljudi, so igrali tudi »Hlapca Jerneja«.

Bolgarija - pogled nazaj in naprej

Spremembe, ki so se dovršile v prvem letu obstoja Domovinske fronte v Bolgariji, so ogromne in tako dalekosežnega pomena, da bi zanje v drugih okoliščinah bila potrebna mnogo leta. Bolgarija je popolnoma prelomila s svojo tradicionalno politično orientacijo, ki je v bistvu vedno bila nemška. Bolgarija je bila ena tistih nesrečnih dežel evropskega jugovzhoda, kjer je Bismarcku v drugi polovici preteklega stoletja uspelo spraviti na prestol nemško dinastijo Sachsen-Koburg, ki je vse do septembra lanskega leta krojila Bolgariji usodo. Vsa tako imenovana »višja družba« je več ali manj živel v pričakovanju, da Nemčija preraste druge evropske vesile, in tedaj bo tudi za Bolgarijo prišel čas, da nastopi s svojim imperia-litičnim programom.

Kot mnoge druge države, ki so se v prvi svetovni vojni borile na strani Centralnih sil, je tudi Bolgarija po prvi svetovni vojni doživljala krizo posebne vrste, katere poudarek ni bil predvsem na ekonomskem področju, na katerem Bolgarija ni toliko izgubila kot na primer Avstrija ali Madžarska. Vendar je v večji meri kot poslednji dve občutila, da je politično izolirana, kar je izzvalo globoke reperkusije v njenem političnem življenju. Bolgarija je dolgo časa samovala na Balkanu. V balkansko zvezo je vstopila šele na izrecno povabilo naše in grške vlade ob priliki sestanka v Solunu. To je bil zelo velik uspeh, ki je Bolgarijo dvignil iz izolacije. Bolgarija je zopet lahko imela svojo kadrovsko vojsko. S tem je padla ena od omejitev, naložena Bolgariji v neučelški mirovni pogodbi. Toda Bolgarija v bistvu svoje zunanje politike vendar ni spremenila. Res, da je po eni strani navezala gospodarske in pozneje tudi politične stike s Sovjetsko zvezo, vendar je stvarno stala tam, kjer je vedno bila za časa vladanja dinastije Sachsen-Koburg. Bolgarija se je v takih razmerah, podobno kot Madžarska in druge premagane države iz skupine Centralnih sil, pridno udeleževala revizionistične kampanje, ki se je razbjesnela v letih 1930-1934 in s tem malo doprinašala miru na Balkanu. Vendar se je zdelo za hip v letih 1923, 1924, da bo Bolgarija krenila na pot demokracije. To je bilo v času delovanja Stambolijskega, ki zaradi zavratnega umora ni prinesel pričakovanih rezultatov, ko je revolucionarno razpoloženje v masah privelo do vsiška.

Kljub vsemu pritisku od spodaj, ki ga je nenehoma izvajala masa bolgarskega ljudstva, je najvišji državni aparat na čelu z dvorno kamarilo, ki se je zbirala okrog neodločnega, mistički vdanega carja Borisa, ki je bil pod vplivom raznih reakcionarnih osebnosti, agentov Hitlerja — kot se je to izkazalo na sodnih razpravah proti kraljevim namestnikom, bivšim ministrom in sploh okolici, ki je kralja odhajala — ostal ves čas razdobja med prvo in drugo svetovno vojno trdno v rokah reakcije. Tako je prišlo, da je vlada 1. marca 1941 na Dunaju odkrito pristopila k tripartitnemu paktu, sledeč tendencam, ki so že dalj časa prevladovala na odgovornih mestih in ne da bi poprej narod obvestila.

Na Balkanskem polotoku je prišlo v letih 1940 in 1941 do velikih teritorialnih sprememb, ki so bile posledica ekonomskega in političnega penetriranja italo-nemškega nacifašističnega bloka na ta občutljivi kos Evrope, kjer so se začeli zbirati težki oblaki. Preko Balkana vodi namreč pot v vzhodni del Sredozemskega morja (Egipt, Sueski prekop) in v južno Rusijo, v Črno morje, Turčijo, Baku. 7. septembra 1939 je Italija pod vodstvom svojega fihnerja premišljeno naskočila in v nekaj dneh okupirala Albanijo, ki ni bila edina, ker se je nahajala v večni notranji krizi zaradi egoistične politike kralja Zogua in se s tem udrila na tistem delu Balkana, ki odpira najširše perspektive za kontroliranje poti, ki vodijo v nje, govo ostrje in še posebej k veliki lukni Solun ter preko Janine in Tesalije in Atene (in odtod event. v Egipt). To je bila je prva etapa na poti do realizacije večjega programa. Leta 1940 in točno 28. oktobra, ko sta se Duce in Führer sestala v Florenci in v dobrem razpoloženju kovala svoje pletenske načrte, je Italija naskočila še Grčijo in že v novembri istega leta pričela s provokacijami na naših tleh (bombardiranje Bitolja, Ohrida, Kičeva in drugih krajev v Makedoniji).

Na Dunaju pa so medtem, to je oktobra leta 1940 dodelili Madžarski velik del severne Transilvanije, kar je v bistvu značilno povečanje nemškega vpliva na Balkanu, kateremu je Nemčija, potem, ko je na zahodu zlo-mila odpor Francije, začela posvečati vedno več pažnje. Nemčija je ob tej priliki garantirala nedotakljivost romunskih meja in si na ta način naložila še »dolžnost«, da »instruirae« romanske trupe. Tako se je polagoma pripravljala obkolitev Bolgarije. Balkanska zveza je po Stojadinovičevi krivdi tudi že davno propadla in Bolgarija je 1. marca 1941 — kot že povedano — pristopila k hitlerjevski koalaciji, za kar ima nemalo zasluge prav car Boris, ki je sredi novembra leta 1940 v ta nameni obiskal Hitlerja v Berchtesgaden (ob tej trilliki se je v bolgarskem sobranju inscinala kampanja za Makedonijo) in Fil-lov, ki je v januarju leta 1941 že lahko uredil še poslednje podrobnosti na Dunaju. Bolgarija, ki so jo Nemci v postopoma okupirali in pretvorili v svojo bazo, je odselej trdno v nemških rokah. Kar se je tam zgodilo, je samo še logična posledica absolutne

Za svobodno, demokratično in napredno Bolgarijo

Predlogi narodnega odbora Domovinske fronte bolgarski vladi

Sofija, 10. sept. (Tass.) Narodni odbor Domovinske fronte je zaradi koristi dežele in da izpolni svojo dolžnost, predlagal vsem skupinam in posameznikom, ki so v zadnjih mesecih zapustili Domovinsko fronto, sestane, da bi skupno našli sprejemljivo podlago za premostitev razlik med njimi in Domovinsko fronto. Zastopniki skupin, ki so zapustile Domovinsko fronto, so odbili povabilo narodnega odbora ter s tem poudarili, da niso pripravljene razpravljati z narodnim odborom o možnosti sklenitve dogovora in o njihovem povratku v Domovinsko fronto. To so storili iz nagibov, o katerih narodni odbor ne želi razpravljati.

Zaradi trenutnega položaja smatra narodni odbor Domovinske fronte skupno z vodilnimi organi Domovinske fronte za svojo dolžnost priporočiti vladi, da izvrši sledeče ukrepe, ki bodo v sedanjem med-

narodnem in notranjem položaju Bolgarije zagotovili reden demokratičen razvoj dežele z ozirom na njeno svobodo, neodvisnost in redne odnose iskrenega sodelovanja z velikimi demokratičnimi deželami s Sovjetsko zvezo, Združenimi državami in Veliko Britanijo.

Ti ukrepi so:

1. Dati v interesu demokratičnega razvoja naše dežele vsem protifašističnim krogom in skupinam pravico in možnost organiziranja v zakonitih političnih strankah, ki bodo imele svoja lastna glasila.
2. Zagotoviti vsem zakonitim političnim strankam svobodno tekovanje pri volitvah in v ta namen izvršiti vse potrebne spremembe zakona o volitvah.
3. Podvzeti zakonodajne in upravne ukrepe, ki bodo še bolj zagotovili svobodne volitve.

Združeni delavski sindikati in glavni sindikat poljedelcev odločno na strani vlade Domovinske fronte

Sofija, 10. sept. (Tass.) Pred kratkim je bilo plenarno zasedanje osrednjega odbora združenih delavskih sindikatov, ki se ga je udeležilo okrog 200 zastopnikov vseh delavskih sindikatov.

Po poročilu Rajka Damanova o položaju v deželi v zvezi z odgoditvijo volitev in o nalogah združenih sindikatov je plenar sprejel deklaracijo, ki pravi, da združeni delavski sindikati »neomajno« podpirajo Domovinsko fronto in njeno vlado ter bodo podpirali njeno politiko, ki je za ljudstvo koristna.

Deklaracija pravi dalje, da Združeni delavski sindikati podpirajo oblast Domovinske fronte, ki je zagotovila vsemu bolgarskemu ljudstvu široke pravice in svobode, ki se neomajno bori proti fašističnim šovinistom in dobičkarjem v Bolgariji in vodi bolgarsko ljudstvo po poti gospodarskega, kulturnega in političnega napredka.

Vlada Domovinske fronte je zajamčila svobodno organizacijo demokratičnih sindikatov, popolno svobodo za delavce in uradnike, je izboljšala njihove materialne

pogoje, jim dala možnost za vzdrževanje zvez s sindikati drugih demokratičnih dežel itd. Deklaracija poziva vse delavce in uradnike, da ohranijo skupno z vsem bolgarskim ljudstvom pridobitve 9. septembra, da omogočijo ostvareitev svobodne, demokratične, mogočne in napredne Bolgarije.

Osrednje vodstvo glavnega sindikata poljedelcev je po pretresu položaja, ki je nastal po odgoditvi volitev, tudi sprejel deklaracijo, v kateri odobrava sklep vlade in narodnega odbora Domovinske fronte, ki odgovarja najvišjim narodnim koristim in namenom, da odstrani nesporazum in obrekovanje, ki ga širijo sovražniki Bolgarije med bolgarskim ljudstvom.

Glavni sindikat poljedelcev je po razmisleku, da je ljudska vlada pod vodstvom ministrskega predsednika Kimona Georgijeva odločno in trdno uresničila temeljne točke programa Domovinske fronte, sklenil, da ji bo dal vso podporo in je prepričan, da lahko samo ta vlada izvede bližnje volitve v zakonodajno skupščino.

4. Ustanoviti v svrhu javnega nadzorstva priprav za volitve osrednjo komisijo z ustrežajočimi odseki v volilnih okrožjih, v katerih bodo zastopniki narodnega odbora, vseh strank, ki se bodo udeležile volitev, in ugledni moški izven strank.

5. Volitve morajo biti v najkrajšem času. Volitve mora voditi vlada Domovinske fronte s Kimonom Georgijevim na čelu. Sestava vlade mora ostati neizpremenjena, razen v primeru, če bi bila kakšna politična skupina sprejeta v Domovinsko fronto.

Narodna Domovinska fronta poudarja, da so vrata v Domovinsko fronto odprta vsakomur, ki dejansko podpira njen program, ki je pripravljen boriti se zanj in ki bo z vsemi sredstvi branil narodno neodvisnost in suverenost Bolgarije.

Predloge so podpisali člani narodnega odbora Domovinske fronte in zastopniki volilnih organov strank Domovinske fronte.

Bolgarski radikali za sodelovanje

Sofija, 10. sept. Tajništvo bivše radikalne stranke, v sestavi katerega so Mihajlo Stojančev, dr. Kostirkov in drugi, je imelo sejo, na kateri je določeno končno stališče radikalov v pogledu političnega položaja.

Stojančev je to stališče razložil takole: Popolno sodelovanje za ceno vseh žrtev z vsemi demokratičnimi silami, da bi se sklenil čim ugodnejši mir za Bolgarijo.

Amnestija v Bolgariji

Sofija, 10. sept. (Tanjug.) Minister za informacije Dimo Kazasov je dal naslednjo izjavo predstavnikom tiska:

Vlada je sklenila izdati amnestijo, ki bo široko zajela politične kakor tudi kriminalne obojence. Regentom je bil poslan spisek jetnikov, ki naj bi bili pomilosteni. Po tem spisku bosta oproščena kazni 302 jetnika, ki jih je obsodilo ljudsko sodišče. Znatno bo zmanjšana kazen 401 jetniku. Poleg tega je popolnoma amnestiranih 128 oseb, a kazen zmanjšana na 95 kriminalnim obojencem. Poleg tega je minister za notranje zadeve Anton Jugov ukazal, da se izpusti iz delavskega vzgojnega taborišča še 400 oseb poleg tistih, ki so bili izpuščeni 25. avgusta.

Divjanja grških monarho-fašistov

Tolpe rojalistov in fašistov pod zaščito grških oblasti ne prenehajo z zatiranjem slovanskega ljudstva v Egejski Makedoniji

Beograd, 10. sept. (Tass) Zmerom več beguncev iz grške Makedonije prihaja čez jugoslovansko mejo. Jugoslovanski listi so pričeli opise o pokoljih v vaseh kosturskega okraja. 700 oseb se skriva v gozdovih pred preganjanjem grških reakcionarjev. 7. avgusta sta prebivalca Hrupiste Spire Ivanovski in njegova žena izvedela, da je njun sin umrl v nemškem ujetništvu. Mnogo prijateljev in sorodnikov je prišlo k staršem, da bi izrazilo sožalje. Nenadoma je 15 grških stražnikov pod vodstvom policijskega načelnika vdrl v hišo Ivanovskega in aretiralo vse goste pod pretvezo, da so se zbrali na »politični« sestanek in da razpravljajo o tem kako bodo delovali proti grškim oblastem. Prebivalci Hrupiste ne upajo na cesto. Mestece je kakor mrtvo. V začetku avgusta je policijski oddelek obkolil gozd, kjer se je skrivala skupina kmetov, in začel streljati v gozd s strojnimi in brzostrelkami. Po čudežu je kmetom uspelo zbežati iz obroča.

14. avgusta so rojalistične tolpe vdrle v vas Girilevo in aretirale 5 žensk, pod pretvezo, da so prepevale »prepevane pesmi«. Pretepli so jih do nezavesti ter jih nato izpustili z opozorilom, da jih bodo obsili, če si bodo še upale prepevati take pesmi 11. avgusta so grški fašisti aretirali 1 žensko in 7 moč iz vasi Fitišite zaradi njihovih »demokratičnih nazorov«. Aretiranci so še vedno v ječi v Kosturi. Ze nad dva meseca divja v vasi Ligista tolpa grških fašistov pod vodstvom znanih nemških plačavcev: Stratosa, Ginnakosa in Bendisa. Tolpa strahuje prebivalstvo, ropa vaščane in nezaknovano zažiga njihove hiše.

Naslednje dejstvo je dokaz, da grške oblasti podpirajo rojalistično-fašistične bandite. Policija v Gorenici je zapovedala kmetom Sarnelovu, Tučevu, Kalimokovu

in bratoma Klapsoj iz vasi Olište, naj pridejo v Gorenico, da bodo dobili nazaj živino, ki so jim jo odpeljali rojalisti. Ko so na stražnici poročali, so jih aretirali in zaprli. Vas Gorenica je postala središče reakcije in strahovlade v kosturskem okraju. Tukaj se je osnovala tolpa rojalistov in fašistov, ki strahuje vso okolico. Roparji pošiljujejo ženske, ropajo in pobijajo ljudi brez kazni. Meseca avgusta so v Gorenici sami aretirali 39 prebivalcev in ubili 2 izmed njih. En kmet je umrl zaradi pretepanja. Na

stotine kmetov iz Gorenice je zbežalo v gozdove.

Kakor poročajo begunci, dajajo grške oblasti hrano in blago ki ju pošilja v Grčijo UNRRA samo svojim pristašem, med tem ko Makedonci in grški demokrati ne dobijo ničesar. Krati ne dobijo ničesar. Kmetje v grški Makedoniji, ki so jim roparji vzeli živino, nimajo s čim obdelovati polj. Samo iz vasi Smiste so odpeljali okrog 100 glav živine, nad tisoč ovac in vso vprežno živino.

Odgovor Splošne zveze dela De Gaulle

Splošna zveza dela ne bo spremenila linije, ki si jo je izbrala in se bo pri volitvah z vsemi silami borila proti reakciji

Pariz, 10. sept. (Tass.) List »Franc-tireur« komentira De Gaullovo odklonitev, da bi sprejel zastopstva Splošne zveze dela zaradi razgovorov o bodočih volitvah. List pravi, da se De Gaullovo obnašanje do Splošne zveze dela prav nič ne razlikuje od ponašanja Vichya do te zveze.

V razgovoru z dopisnikom »Front National« je Jouhaux dejal: »Močno me je presenetil odgovor predsednika časne vlade francoske republike, ker ni niti zastopstvo, ki ga jaz vodim niti jaz, imel namena voditi zasebni razgovor z generalom De Gaullem. Pisal sem v imenu zastopstva. Vsi člani Splošne zveze dela in zveze same si pridružujejo pravico, da se aktivno udeležijo volilne kampanje, posebno ker je to zadeva referendum, katerega se bo udeležila vsa dežela. Lahko vam rečem v zvezi s tem, da francoski sindikati ne bodo nikdar dovolili, da bi njihovi člani postali manj vredni državljani.«

Drugi tajnik Splošne zveze dela Benoit Frachon je podal naslednjo izjavo zastopnikom tiska: »Odgovor voditelja časne vlade bo brez dvoma presenetil tiste, ki poznajo značaj zveze in važno vlogo, ki jo je imela zveza v osvobodilnem boju. Ta odgovor lahko samo vznemiri 5 milijonov članov sindikata, vseh delavski razred in tudi republike. V resnici lahko vsakdo opazi izzivalni ton tega odgovora glavnemu tajniku največje francoske organizacije. Vsakdo razlaga ta odgovor kot željo, da bi se spodbila pravica delavskih organizacij, da se udeležijo narodnega življenja. Do sedaj so samo voditelji najbolj reakcionarnih vlad gojili taka čustva do Splošne zveze dela. Odgovor generala De Gaulle ne bo prisilil Splošne zveze dela, da bi spremenila linijo, ki si jo je izbrala. Zveza se bo še nadalje z vsemi silami borila za enotnost republikancev in za zmago demokracije na bodočih volitvah nad reakcijo, ki ogrza naše najbolj elementarne svobode.«

»Combat« pravi, da »Francoz ne more nikdar žrtvovati načel na ljubo še tako velikemu moču.« ter piše: »General De Gaulle lahko misli, da je njegovo načrta najboljši, lahko ga brani in ga končno razloži, če misli, da njegovega načrta nismo razumeli. Vendar pa ne more zavestno obrniti hrbta istočasno komunistom, socialistom in drugim republikanskim silam, ki združujejo večino Francozov.«

Leon Jouhaux v Londonu

Pariz, 10. sept. (Tanjug.) Kakor poroča AFP, je generalni tajnik Splošne zveze dela Leon Jouhaux odpotoval iz Pariza v London kot predstavnik francoskega centralnega sindikata na kongres »Trade Uniona«, ki bo od 10. do 15. t. m. v Blackpoolu.

Quisling obojen na smrt

Oslo, 10. sept. (Ass. Pr.) Kakor poroča osloški radio, je bil Vidkun Quisling obojen na smrt. Spoznan je bil za krivega vseh obtožb. Sodba je bila soglasna.

★

Američani na Koreji

New York, 10. sept. (Ass. Pr.) Američke čete so se izkrcale na Korejo. To je prvo ameriško izkrcanje ob azijski obali. Čete so že zasedle pristanišče in mesto Džinsan. Osvobodile so stotine ameriških in britanskih ujetnikov.

Praga manifestira za jugoslovanski Trst

Praga, 10. sept. (Tanjug.) V Pragi so bile velike manifestacije z geslom »Trst Jugoslaviji«. Manifestacije so bile prirejene v največji praški dvorani »Lucerna«, ki more sprejeti več kakor 3000 oseb. Po-budo je dal pripravljati odbor Zveze prijateljev Titove Jugoslavije in Društva za kulturne zveze z Jugoslavijo.

O teh manifestacijah poroča radio Praga: Danes je navaden dan, vendar pa za Pražane ne pomeni navadnega dne. Pražani so se zbrali, da svobodno, iskreno in navdušeno manifestirajo za pravičnost jugoslovanske stvari. Čehi in Slovaki so se divili narodno osvobodilnemu boju jugoslovanskih narodov tudi takrat, ko jih je tlačil jarem fašizma in nacizma. Danes so se zbrali prebivalci Prage, da znova manifestirajo za Jugoslavoane, ki so edini od malih narodov s svojim bojem in samopožrtvovalnostjo aktivno doprinesli velik delež k splošni zmagi.

Velika dvorana »Lucerna« je bila napolna do zadnjega mesta. Na galeriji so bile deklice v narodnih nosah, ki so prišle, da se udeležijo splošnih manifestacij, da bi tudi one dokazale velike simpatije in ljubezen nasproti Jugoslaviji in jugoslovanskim narodom. Prišli so tudi zastopniki Zveze češkoslovaške mladine, češki mladinci in mladinke, da dajo priznanje jugoslovanski mladini, ki je nosila velik del bremen v težkem narodno osvobodilnem boju na svojih ramah.

Ko so bile češkoslovaške meje v nevarnosti, ko je monakovski sporazum prinesel češkoslovaškemu narodu suženstvo, narod ni klonil glave in se ni pokoraval usodi. S svojim živilim odporom je stal vedno na dostojni višini. Češkoslovaški narod je spremljal razvoj dogodkov, spremljal je narodno-osvobodilni boj jugoslovanskih narodov. Ta boj je dalj vzpodbudo tudi češkoslovaškemu narodu, da je vztrajal do konca.

Največja praška dvorana »Lucerna« je napravila zelo svečan vtis. Bila je podobna zboru ljudi, ki hočejo vsestransko manifestirati svojo spontano ljubezen do jugoslovanskih bratov. Za glavnim odrom so bile zastave Češkoslovaške republike, Sovjetske zveze in demokratične federativne Jugoslavije. Dvorana je bila okrašena z velikimi slikami predsednika Češkoslovaške republike dr. Beneša, generalista Stalina in maršala Jugoslavije Josipa Broza-Tita. V dvorani so bili napis z gesli: »Jugoslovanski Jadran — češkoslovaško morje!« »Jugoslovanski Trst — češkoslovaško pristanišče!«

Na teh manifestacijah so govorili znani češkoslovaški politiki in javni delavci; govoril pa je tudi jugoslovanski poslanik v Češkoslovaški dr. Cernej. Govori so bili čisto prekinjeni z dolgotrajnim odobravanjem, vzklikanjem Jugoslaviji, Benešu, Titu in Stalinu.

Albansko ljudstvo zahteva republiko

Beograd, 10. sept. (Tass) Po poročilih iz Tirane dobiva albanska vlada od vseh strani spomence, ki so bile sprejete na številnih zborovanjih po vsej deželi. Prihajajo tudi brzojavi, v katerih albansko prebivalstvo pozdravlja sklepe kongresa albanske Ljudske fronte in zahteva ustanovitve republike.

Spomenica okrožnega kongresa protifašistične mladine v Draču pravi: »Zagotavljamo vam, da bomo napeli vse sile za uresničenje naše skupne želje, za ustanovitve napredne demokratične albanske republike.«

Udeleženci številnih zborovanj v okrožju Korča soglasno izražajo svoje soglasje z odločitvami albanske Ljudske fronte in svojo željo po republikli.

Odklikovanja sovjetskih poveljnikov na Daljnem vzhodu

Moskva, 10. sept. (Tass.) Danes je bil objavljen odlok predsedstva Vrhovnega sovjeta ZSSR o odklikovanju voditeljev častnikov in vojakov — junakov zmag nad Japonsko.

Vrhovni poveljniki sovjetskih sil na daljnemvzhodnem bojišču maršal Sovjetske zveze Aleksander Vasiljevski je bil odklikovan z drugo zlato kolajno Zvezde junaka Sovjetske zveze za vzgledno izvedbo poverjenih vojnihih nalog v operacijah proti japonskim imperialistom in za odločilne uspehe, ki so bili doseženi kot posledica teh operacij. V skladu s pravilnikom glede dvakrat odklikovanih junakov Sovjetske zveze, bo postavljen bronasti doprinski kip maršala Aleksandra Vasiljevskega v njegovem rojstnem kraju.

Poveljnik prve daljnovzhodne fronte maršal Kiril Meretkov je bil odklikovan z redom Zmaga. Naslov junaka Sovjetske zveze je bil podeljen poveljniku zabajkalske fronte maršalu Rodionu Malinovskemu. Poveljnik druge daljnovzhodne fronte armadni general Maksim Parkajev je bil odklikovan z redom Suvorova prve stopnje.

Važne naloge sindikalnih zvez pri izvedbi Stalinove petletke

Moskva, 10. sept. (Tass.) Sindikalne zveze bodo imele veliko vlogo v izvajanju četrte Stalinove petletke — petletni načrt za obnovo in razvoj narodnega gospodarstva Sovjetske zveze.

Vsevezni osrednji svet sindikalnih zvez je priporočil sindikalnim organizacijam, da aktivno sodelujejo pri delu ljudskih komisariatov pri začitavanju petletnega načrta in da se združijo pri gradnji stanovanj, kaniin, društvenih prostorov, stadionov, poročnišnic, bolnišnic in tako dalje.

Ustanovljen je bil poseben sindikalni odbor z navodili, da pripravi petletni načrt za obnovo in zgraditev novih sanatorijev, okrevališč, športnih igrišč, kulturnih domov, turističnih taborišč, taborišč mladih pionirjev itd.

II. delovna brigada ljubljanske mladine v Bohinju

II. delovna brigada v Bohinju

Prekrasna je Gorenjska! Mogočni gorski velikani se dvigajo nad temnim Bohinjskim jezerom, zeleni gozdovi pritojijo šumijo.

In sredi teh prirodnih krasot zaideš med lesene kočice, y pravo taborišče! Ze od daleč vidiš na mali hišici napis: »Naši žulji — naš ponos!« — Ko pa se bolj približaš, zagledaš vesele, mlade, ogorele obraze! To je mladina II. ljubljanske delovne brigade.

Poldne je. Posedali so po mehki travi, pod košatimi smrekami. Vsak drži menažko v roki in se pridno zalaga.

»Kaj pa je dobrega za kosilo, tovariši?«

»Danes so cmoki z marmelado in juha. Veš, tovarišica, naša kuharica je zelo dobra. Ona iz malo materiala dobro in dosti skuha! mi zatruje črnolasta mladina in se obiljuje.«

»Veš, tekne pa tako! Danes je nedelja. Delali smo samo prostovoljci. Pa smo kar veliko naredili! Tako sem lačen! in že steče Branko h kotlu, da bi tudi on dobil, kar mu pripada.«

Pripovedovali so mi, kako tekmujejo med seboj. Pred kratkim je bataljon center napovedal tekmovalje vsem ostalim bataljonom. Kar veselje jih je pogledati! Kako so ponosni oni iz rajona Polje, da so na prvem mestu.

»Res je, oni iz centra so sedaj na drugem mestu, pa jih bomo že prekosili,« se hvalijo mladinke z Viča.

»Mi imamo specialni vod. Tu smo sami najmočnejši tovariši in tovarišice, 13 po številu. Samo štiri tovarišice so zraven. Z vsakim se upamo kosati. Včeraj smo podrli 10 kubičnih metrov drv, razlagali in zložili. Naš komandir je pa Miha. Kmalu bomo še s Poljem lahko tekmovali, saj smo temu delu vsak dan bolj vešč!« se mi hvali tovarišica iz centra.

Vsa brigada naseka in našaga največ 134 kubičnih metrov drv in jih transportira. Vendar se trudijo, da bi dosegli še večjo proizvodnjo. Imeli so tudi nepriladen teren, oddaljen od »Zlatoroga«, teren s tanjšimi in grčaviimi drevesi. Iz debelih bukev pa se dobi dosti več lesa. Pripovedovali so mi, da iz povprečno debele buke dobimo 4 kubične metre drv.

»Ko drvo posekamo, ga zažene 8 m daleč! Zadoščen je pa tako, kadar pada takšen gozdni velikan!«

Doslej so delali 4 bataljoni dopoldne, 4 pa popoldne. Sedaj bodo delo malo reorganizirali. Vsi skupno bodo delali 8 ur na dan, pa tudi teren dobijo boljše. Upajo, da bodo v prihodnjih dneh povečali proizvodnjo za 100 kub. metrov.

Imeli so pa tudi dosti težav. Posebno v začetku. V enem dnevu so zlomili kar 70 toporišč na sekirah. Na orodje niso pazili. Kmalu so pa izprevideli, da brez dobrega orodja tudi uspeha ni pri delu.

In sedaj vidiš po vseh bataljonskih stencasih članke: »Pazimo na naše orodje, kot so partizani pazili na svoje puške! Orodje mora vsakemu biti svetinja. Le z dobrim orodjem boš lahko uspešno dovršil svoje delo!«

Vse, kar je pri njih nepravilno, se v skupnih sestankih po opravljenem delu kritizira in skuša popraviti. Nepravilno so nekateri razumeli tekmovalje. Tako se je večkrat dogajalo, da so se pri delu v gozdu poštono kregali: »Kaj goljufajš? Ti si pa prevarant! To smo mi naredili in ne vi!« Tudi to se že popravlja. Čujte, kako pravilno gleda na tekmovalje tovarišica Marija z Viča:

»Gavno, da vsi skupaj veliko naredimo! Saj tekmovalje je le zato, da bi se dvignila splošna produkcija!«

Pa tudi politično in kulturno-prosvetno delo ne pozabljajo. V prostem času imajo politične ure, študirajo zgodovino narodno-osvobodilne borbe in druge brošure.

Zvečer pa imajo prosto zabavo. Harmonika, pesem in petje vedno sledi po dobro opravljenem delu.

Spijo v lepih malih sobicah v kočah. Približno pet jih je v eni sobi. Slamnjake imajo na tleh, pa se nič ne pritožujejo, da je pretrdo. »Tudi naši borci so štiri leta spali na trdem, tudi po snegu in dežju — pa ne bi mi zdržali na slamnjakah? Saj se mi kar odlično zdi. Nikoli doma nisem tako sladko spal, kot sedaj tukaj!«

In kakšno tovarištvo vlada med njimi! Kadar prispe paket od doma, ga vedno tovariško razdelijo. Kot ena sama družina so! — Posebno radi imajo pionirke, kajti tudi njih je okoli 200 prišlo sem. Pa so tudi najbolj pridni in požrtvovalni. Tako vzdigujejo in nosijo les, da je kaj! Neko malo pionirko so morali kazensko prestaviti v kuhinjo, kajti v gozdu je bila kar preveč pridna. Dvigala je pretežka polena. Komaj so ji pojasnili, da je takšno delo, ki presega naravne moči, brezsmiselno. In da ste jo videli, kakšne debele solze je točila, ko je dobila povelje, da ne sme več v gozd, ampak da je dodeljena v kuhinjo. Vendar pa je tudi v kuhinji med prvimi po pridnosti!

Prav nič se jim ne mudi domov. Veseli in navdušeni so. Pri tem skupnem delu in življenju v prirodi se bo v teh mladih ljudeh, nevarnih fizičnega dela, vzbudila ljubezen do njega in ga bodo znali ceniti prav tako kot duševno delo. Spoznali bodo, s kakšnimi težavami se mora boriti drvar, koliko truda in znanja je potrebno, da se potem mi vsi udobno počutimo v topli sobi. Marsikdo je šel na delo morda z nezaupanjem, morda celo iz radovednosti. S tega dela se bodo pa vrnil pravi ljudje, z zdravimi življenjskimi nazori, ljudje, ki ljubijo delo in vedo, da je ono temelj naše nove države. Spoznali bodo, da je načelo »po delu cenimo ljudi!« popolnoma pravilno. Naša mladina ne bo več sebi prepričena, njena mladinska organizacija ji bo dala možnost, da bo lahko vedno koristila našemu splošnemu dvigu — bodisi skupno, bodisi posamezno! S samim tem, da bodo sodelovali z vsemi svojimi mladimi močmi pri gradnji naše države in zastavili v to delo mnogo truda, se bodo lahko posluževali, vseh pravic in uglednosti, ki jih bo država nudila svojim pridnim delavcem in graditeljem.

Čujte, kaj piše tovarišica Zlata v bataljonskem stencasu rajona Center med drugim v članku: »Zakaj sem šla v II. delovno brigado:«

Prvič kar sem na svetu, sem doživela, da država razume svojo mladino, jo pošlje v naravo in ji daje možnost, da sodeluje po vseh svojih najboljših močeh v fizičnem, kulturnem in prosvetnem delu.

Lepo je videti, ko bataljon za bataljonom stopa v strnjenih vrstah. Človeku se vzbudi čut sproščenosti, hkratu pa samozavesti in odgovornosti. O takem življenju sem včasih samo sanjala. Za delo sem vsa navdušena. — Gotovo bo II. delovna brigada, ki sem se ji priključila, častno izvršila svojo nalogo.«

TEČAJI O POENOTENJU RACUNOVODSTVA

Ministrstvo za trgovino in preskrbo v Ljubljani sporoča, da se bodo pričeli dne 17. septembra t. l. učni tečaj o poenotenju računovodstva za knjigovodje, ki so zaposleni v podjetjih in za knjigovodje v državno-upravnih edinicah. Prav tako morejo obiskovati tečaje organi finančnih in davčnih uprav. Tečaj se bodo vršili v naslednjih mestih:

za mariborsko okrožje v Mariboru na državni trgovski akademiji, za celjsko okrožje v Celju na državni dvorazredni trgovski šoli, za ljubljansko in nevomeško okrožje na državni dvorazredni trgovski akademiji v Ljubljani. Vsi zainteresirani naj se prijavijo najkasneje do 15. t. m. pri ravnatelstvu omenjenih zavodov. Prijava mora vsebovati naslednje podatke:

- 1.) Ime in primere slušatelja.
- 2.) Datum in kraj rojstva.
- 3.) Stalno bivališče.
- 4.) Kraj zaposlitve z označbo dela, ki ga opravlja.

Prijava mora biti potrjena od urada odnosno podjetja, kjer opravlja prijavitelj knjigovodske posle. Vsak prijavitelj je dolžan plačati ob vpisu predpisano šolnino 30 Din.

Predavanja se bodo delila v dva dela. Prvi del predavanj, ki se bo pričel v ponedeljek dne 17. septembra t. l., bo trajal predvidoma 6 dni po 4 ure dnevno. Ura pričetka in ostale podrobne informacije bodo na razglasni deski imenovanih zavodov.

Minister za trgovino in preskrbo: dr. Lado Vavpetič

SPREJEM GOJENCEV V VOJNO AKADEMIJO

V najkrajšem času bo Voja akademija sprejela nove gojence. Pogoji za sprejem so, da imajo kandidati šolsko predizobrazbo 6 dovršenih razredov gimnazije ter da niso starejši kot 20 let. Vsi zainteresirani naj oddajo tozadevno prošnjo okrajnim odborom ZMS, ki so že prejeli tozadevna navodila. — Glavni odbor ZMS.

Državno plavalno prvenstvo

V soboto in nedeljo ves dan se je nadaljevalo državno prvenstvo v plavanju, waterpoolu in skokih. Med ljubljancani je ta šport že od nekaj vzbujal veliko zanimanje in so se tudi letošnjega tekmovalja mnogoštevilno udeležili. Po končanih rezultatih je razvidno, da so si od 17 plavalnih disciplin Hrvati priborili v 10 disciplinah državno prvenstvo, Slovenci v 6 in Jugoslovanska armada v enem. Državni prvak v waterpoolu je hrvaška reprezentanca, ki je premagala vsa moštva in končno tudi svojega rivala reprezentanco J. A. s 5 : 1 (3 : 1). — Velikega zanimanja sta bila deležna znana sovjetska plavača Meškov in Ušakov, ki sta nastopila v nedeljo popoldne. Meškov je plaval na progi 100 m prsno v času 1:11. Cerar Tone 1:18,8, Barbieri 1:25,5. Ušakov je plaval 100 m prsno sam in dosegel rezultat 1:00,8. — V prvenstvu skokov za ženske je skakala s 5 metrov samo Slovenka Heric Albina, v moškem prvenstvu pa si je priboril prvo mesto Pribovšek (Slov.), pred Janovskyjem (J. A.) in Selanom (Slov.).

100 m prsno moški: 1. Miloslavič (J. A.) 1:02,3. 2. Pelhan (Slov.) 1:04,2. 3. Klemen (Hr.) 1:05,3.

200 m prsno ženske: 1. Beara (Hrv.) 2:36,0. 2. Superina (Hrv.) 3:05,4. 3. Engel (Vojv.) 3:12,2.

100 m prsno moški: 1. Cerer (Slov.) 1:19,0. 2. Kovačič (Hrv.) 1:21,6. 3. Barbieri (J. A.) 1:22,5.

100 m prsno ženske: 1. Korpes (Hrv.) 1:32,4. 2. Koželj (Slov.) 1:40,2. 3. Peharda (Hrv.) 1:40,2.

Pred zaključkom državnega nogometnega prvenstva

8. t. m. je okrog 12.000 gledalcev prisostvovalo polfinalni tekmi za državno prvenstvo v nogometu. Štiri najboljšje ekipe so se požrtvovalno borile in vlagale vse svoje znanje in napore, da si zagotovijo vstop v finalno borbo. Zato sta bili obe tekmi lepi in vznemirljivi. Veliko zanimanje gledalcev in kvaliteta prikazanega športa so pokazale, da se bo fizikalni pokret v bodočnosti še ojačal in postal močan faktor za zbiranje širokih ljudskih množic in za utrjevanje bratstva in enotnosti med našimi narodi.

V takem bratskem duhu so potekle igre 8. septembra. Pred začetkom tekme med reprezentanco Hrvaške in Srbije, sta si kapitana moštev izmenjala darove in potem objela ter poljubila.

Srbija : Hrvatska 3 : 1 (1 : 1)

Ta tekma je imela zelo huren začetek. Obe moštvi sta izvedli vrsto hitrih napadov, tako da je bil tempo igre zelo oster. Od začetka do konca je bila igra zelo vznemirljiva in se do poslednjega trenutka ni vedelo, kdo bo zmagovalac. Reprezentanca Srbije je zaslužila zmago, ker so njeni napadalci bili učinkovitejši in so se bolje znašli pred nasprotnikovim golom. Reprezentanca Hrvaške je pokazala tehnično zelo lepo in dovršeno igro. Vsak igralec je dobro obvladal žogo in znašli so se v vsaki situaciji. Edina napaka tega moštva je bila neodločnost pred sovražnikovim golom.

OBVESTILO

vsem potrošnikom in trgovcem ljubljanskega okrožja in trgovcem okrožnega mesta Ljubljana

V smislu odredbe ministrstva za trgovino in preskrbo v Ljubljani opr. št. IV-4894-1 z dne 4. t. m. veljajo nakaznice za manufakturno blago, konfekcijo, obutev, železino itd., katere izdajajo okrajni odbori ljubljanskega okrožja ali pa okrožje samo, od 10 t. m. naprej po vseh trgovinah ljubljanskega okrožja in po vseh trgovinah okrožnega mesta Ljubljana. S tem je dana možnost, da si vsak potrošnik, ki prejme nakaznico za katero koli blago, isto more uabaviti pri katerem koli trgovcu v okrožju ali v Ljubljani.

Vse potrošnike opozarjamo, da mora vsak, ki si želi nabaviti blago in je racionalno, vložiti prošnjo pri svojem krajevnom odboru, ki jo pošlje v rešitev na pristojno mesto. Vsak drug način postopka je nepravilno in samo zavlačuje rešitev prošnje. Opozarjamo pri tem, da imajo prvenstveno pravico do prejema nakaznic republikanec in pa oni, ki so zaradi vojnih razmer izgubili svojo obleko, obutev, itd.

Obveščamo vse trgovce, da smo izdali za naše okrožje enotne obrazce nakaznic in da smejo trgovci sprejemati samo te nakaznice. Preko teh nakaznic je sedaj šil »Ljubljansko okrožje«. Nakaznica je veljavna in vseh trgovinah ljubljanskega okrožja in mesta Ljubljana brez te štampiljke je nakaznica, ki je bila izdana po 10. 9. t. l. neveljavna in je trgovci ne smejo sprejeti. Ob izdaji nakaznic nove serije bodo trgovci potom časopisja pravčasno obveščeni.

Rok za prijavo vojne škode — podaljšan do 19. IX. 1945

Ker se prijave za vojno škodo niso mogle začeti zbirati takoj s 1. avgustom t. l., nas je Državna komisija za vojno škodo v Beogradu pooblastila, da podaljšamo rok za vlaganje prijav vojne škode pri Krajevnih NOO, četirnih in kvartirnih odborih, do 19. septembra t. l. Vsi oni, ki so utrpeli škodo na svoji osebi ali na premoženju in ki prijav za vojno škodo še niso vložili, imajo torej še čas, da vložijo prijave v zgoraj navedenem roku.

Komisija za vojno škodo za Slovenijo.

4 X 200 m prosto moški: 1. Hrvatska 10:15,8. 2. J. A. 10:36,5. 3. Slovenija (Mihalek, Crne, Skaberne, Pelhan) 10:57,8.

3 X 100 m mešano ženske: 1. Hrvatska 4:28,8. 2. Slovenija (Silovič, Koželj) 4:50,9. 3. Crna gora 5:26,4.

100 m hrbtno moški: 1. Pelhan (Sl.) 1:12,8. 2. Miloslavič (J. A.) 1:14,1. 3. Potočnjak (Hrv.) 1:15,9.

100 m prsno moški (z gostom iz ZSSR Meškovim): 1. Meškov 1:11,0. 2. Cerer (Slov.) 1:18,8. 3. Barbieri (J. A.) 1:23,5. 4. Kovačič (Hrv.) 1:24,0.

50 m prosto ženske: 1. Beara (Hrv.) 35,8. 2. Superina (Hrv.) 33,5. 3. Tarasov (Crna gora) 36,4.

400 m prosto moški: 1. Vidović (Hrv.) 5:26,1. 2. Gazzari (J. A.) 5:36,2. 3. Strucelj (Hrv.) 5:36,4.

100 m hrbtno ženske: 1. Beara (Hrv.) 1:50,4. 2. Ciganović (Hrv.) 1:54,0. 3. Engel (Vojvodina) 1:44,2.

4 X 50 m ženske: 1. Hrvatska 2:26,2. 2. Slovenija (Kerzan, Martin, Marsidošek, Grošelj) 2:55,2. 3. Crna gora 2:44,4.

3 X 100 m mešano moški: 1. Slovenija (Pelhan, Cerer, Skaberne) 5:39,4. 2. J. A. 5:45,4. 3. Hrvatska 5:55,2.

Waterpolo: JA : Crna gora 11:1. Slovenija : Srbija 4:1. Hrvatska : Vojvodina 10:0. Hrvatska : Srbija 15:0. JA : Slovenija 8:0. Crna gora : Vojvodina 4:1. Hrvatska : JA 5:1. Slovenija : Crna gora 4:0.

15. tekma turnirja med Vojvodino in Srbijo zaradi mraka v nedeljo zvečer ni bila odigrana.

Jugoslovanska armada : Vojvodina 4 : 3 (0 : 1)

V prvi tekmi je reprezentanca Jugoslovanske armade igrala z reprezentanco Vojvodine. Od prvega žvižga sodnika pa do konca je bila tekma izredno lepa in vznemirljiva, v kateri se je dvoje moštev približno enakih moči borilo za zmago. Moštvo Armije v prvem polčasu ni igralo povezano in svojo začasno nadmoč ni moglo izkoristiti. V drugem polčasu se je celo moštvo znatno popravilo in napad je bil mnogo učinkovitejši. Moštvo Vojvodine je prijeto prenehalo s svojo hitro in tehnično dovršeno igro.

V finalni tekmi se sestaneta Jugoslovanska armada in Srbija.

Natečaj za štipendije francoske vlade

Francoska vlada je dodelila za naše dijake 100 štipendij za študij v Franciji. Štipendije bodo trajale leto dni. V poštev za študij pridejo vse panoge znanosti in umetnosti. Štipendije bodo podaljene po konkurni, ki se bo pričel 13. septembra po vseh federalnih in pokrajinskih središčih. Konkurnza se morejo udeležiti abiturienti obeh spolov. Konkurnza sestoji iz pismenih in ustnih izpizov iz francosčine. Kandidati bodo pripuščeni k ustnemu izpitu, če predhodno predložijo pismeni izpit. Predmet in način polaganja izpizov določajo zvezno ministrstvo prosvete, francosko veleposlanstvo in francosko kulturno odposlanstvo.

OBVESTILA

PRIJAVA FRANCOSKIH FRANKOV

V zvezi s svoječasnno objavo v dnevnem časopisju objavlja Narodna banka Jugoslavije, podružnice v Ljubljani, Knafjeva ulica 7, da izteče rok za prijavo francoskih frankov dne 15. t. m. in se po tem dnevu prijave ne bodo več sprejemale.

VAGONSKA STOJNINA

Po odloku ministrstva za promet zvezne vlade v Beogradu GUŽ št. 10927/45 z dne 21. avgusta 1945 se poviša vagonška stojnina, predvidena v tarifi za prevoz blaga, zvecek 1 veljavna od 1. avgusta 1945, odsek C) točka 11-A pod d) kakor sledi:

- za prvih 24 ur zakasnitve, za vsak vagon in vsako začeto uro na 30 Din;
 - za nadaljnjih 24 ur zakasnitve za vsak vagon in vsako začeto uro na 40 Din;
 - za vsako nadaljnjo začeto uro 50 Din.
- To povišanje velja od 12. sept. 1945.

PRESKRBA

Živilske nakaznice za september

- Vse civilne potrošnike na teritoriju ljubljanskega okrožja obveščamo, da prejmejo v mesecu septembru sledečo količino živil:
- a) na osnovno živilsko nakaznico: 1. moka po 300 gramov na dan ali 400 gramov kruha;
 2. zakuhe po 3 kg na odrezek za zakuho;
 3. maščobe po 500 gramov na ves mesec na odrezek za maščobo;
 4. mesa po 50 gramov na vsak odrezek, ki se glasi na meso t. j. skupaj mesečno 600 gramov mesa ali mesnih konzerv;
 5. sladkor po 250 gramov za vse potrošnike za ves mesec na vseh 6 odrezkov, glasehih se na sladkor;
 6. soli 500 gramov na odrezek 7. 8;
 7. milo 150 gramov za ves mesec na odrezek za milo 9;
 8. kavni nadomestek 250 gramov za ves mesec za polno oskrbovanec na odrezek september 31;
 9. vžigalice — 1 škatlica na osebo za ves mesec na odrezek september 21;
 10. kisa ½ litra na osebo v mestih Kranj, Trešn, Jesenice, Škofja Loka in Kamnik na odrezek september 30;
 - b) dodatki na osnovno živilsko nakaznico: 1. dojenčki v prvem letu starosti prejmejo na odrezek 101 500 gramov sladkorja in na odrezek 102 300 gramov pralnega mila;

2. otroci v 2-3 letu starosti prejmejo na odrezek 101 po 500 gramov sladkorja in na odrezek 102 300 gramov mila;

3. mladina od 4. do izpolnjenega 18. leta prejme po 250 gramov sladkorja na odrezek 201 in 301;

e) dodatno nakaznice v septembru: 1. za najtežje delavce: 6000 gramov moka ali 8000 gramov kruha, 3000 gramov zakuhe in 500 gramov maščob; 2. za nosočje žene: 3000 gramov moka ali 4000 gramov kruha, 250 gramov sladkorja in 300 gramov maščob ter dnevno ½ litra mleka.

3. za dojenčke v prvem letu starosti: 250 gramov sladkorja in 1000 gramov pšeninega zdroba.

Prodaja kvasa je v mesecu septembru popolnoma prosta in ni vezana na živilska nakaznica.

Šolstvo

Mešana nižja gimnazija v Ljutomeru. Učenci(ke), ki so se prijavili za sprejemni izpit v 1. razred, naj se javijo dne 13. t. m. od 8. do 11. ure v poslopju praznično mešanske šole in naj oddajo v pisarni pravilno izpolnjene prijave za sprejemni izpit. Tiskovino dobe v knjižarni. Dne 15. t. m. ob 8. uri se prične pismeni izpit iz računstva in slovenščine. Učenci(ke) naj prinese s seboj polno papirja in svinčnik. Ustni izpit bodo opravili po razporedu, ki bo razglašen po pismenem izpitu.

II. moška realna gimnazija v Ljubljani (Rakovnik-Prule). Vsa učena ljudskih šol, ki nameravajo vstopiti v 1. gimnazijski razred na II. moški realni gimnaziji v Ljubljani (Rakovnik-Prule), opozarjamo, da do 10. do 14. septembra 1945 vsak dan od 14.30 do 17. ure v začasnih pisarni gimnazije v poslopju salezijanskega zavoda na Rakovniku. Izpiti se bodo pričeli dne 15. sept. 1945. ob 8. uri dopoldne. — Začasni delegat.

Državna gimnazija v Brežicah. Sprejemni izpiti za 1. razred se vsrjijo dne 17. septembra ob 10. uri zjutraj. Izpiti naj v soboto t. l. Prijava priložiti: rojstni list in sprejelno o končanem 4. razredu osnovne šole. Vpisovanje v posamezne razrede do vključno petega razreda bo dne 24. in 25. sept. t. l. Predložiti: rojstni list in zadnje šol. sprejelno. Zavodu bo priključen internat. Podrobnejša pojasnila na uradni deski v zavodu.

Dopolnilni in razredni izpiti na državni gimnaziji v Celju se bodo pričeli v torek 11. t. m. ob 8. uri zjutraj. Izpiti naj vsi dijaki (inje), ki so se prijavili za izpite, in naj prinesejo papir s seboj. — Delegat.

Dnevne vesti

Podružnica ESZDNS Brivsko-lasuljarskih in higienskih delavcev v Ljubljani obvešča pomočnike in pomočnice, ter vajence, nke, da se vsrjijo v sredo 12. t. m. ob 20. uri v Miličičev dvorac, Pinar, Armon, Gospodinska, Miklošičevi cesti 22 članski sestanek. Udeležba obvezna! — Odhor.

Lastnik radioaparata, ki jih je v Ljubljani pobral okupator, sporočamo, da je komisija za ugotavljanje vojne škode v Sloveniji sprejela vsd potrebne podatke, da se tistim, ki so pred mesecem priglasili odvzete aparate, povrne škoda z dobavo novih aparatov. — Kadar aparati pridejo, homo sporočiti.

Dajcem krvi! V torek 11. t. m. naj se gotovo javijo naslednji dani, od 8-10 ure dopoldne: Blenc Ivanica, Otrbinška 3; Faval Vida, Peruškova 25; Janežič Franc, Malgačeva 2; Jazbec Valjko, Štore; Kralj Franc, Zaloška 45; Strajhar Ivana, Pot na Rakove jelso; Ritopecki Jovan, fotoreporter; Braničelj Zofka, Krojaska; Borštnik Krista, Rožna dolina; Heuffel Marijeta, Pokopniška 8; Petra cesa; Pinar Armon, Gospodinska, Šiška; Lampret Zinka, Dobrunje 15.

RADIO

Dnevni spored za torek 11. t. m.

- 6-6:15 Jutrarnji koncert vojaške godbe — Bizet: Korčanica iz opere »Carmen« — De-Ilbes: Pes evstik — Komzak: Korčanica — 6:15-6:30 Kselofon orkestron — 6:30-6:45 Napoved časa in izveščila iz poročil dne 10. 9. — 6:45-7 Grieg: Jutro (iz suita »Peer Gynt«) — Kreischer: Dunajski caprice — Pieter: Korčanica — Weinberger: Furiant — 7-7:15 Pregled sporeda, objave in polzevbe — 7:15-7:30 Slovenske pesmi — 7:30-7:45 Napoved časa in poročila — 7:45-8 Hrvatske, srbske in bolgarske skladbe — 12-12:15 Koncert čestkih in izveščila — 12:15-12:30 uščeljevi — 12:15-12:30 Pregled časa — 12:30-13 Lahka glasba — 13-13:30 Napoved časa, poročila, objave in pregled sporeda — 13:30-14 Koncert malega orkestra Radia Ljubljane, Dirigent: Uroš Prevoršek — 13:30-14:15 Trio Radia Ljubljane — 14:15-14:30 Telesna vzgoja — 14:30-14:45 Avstuski Stanko igra slovenske pesmi — 14:45-15 Zbavnostna ura — Dr. Franco Debovec: Zdravilno pljučno jeltike s kolapsom — I. del 19-19:20 Partizanska ura — 19:20-19:45 Sovjetski uspehi na ploščah — 19:45-20 Oddaja o Sovjetski zvezi — 20-20:20 Vokalni koncert sopranistke Tončke Maroltova, pri klavirju Bojan Adamič — 20:20-21 Koncert violini-Adamič 21-21:20 Napoved časa, poročila, objave in pregled sporeda — 21:30-23 Simfonični koncert — H. Borlio: Fantastična simfonija — Ravel: Valček — 23-23:15 Oddaja za internirance in vojne ujetnike — 23:15-23:30 Dnevnik Radia Ljubljane — 23:30-23 Lahka glasba.

KINEMATOGRAFI

- KINO UNION: Češki film »Turbinac«, ameriški tednik. Ob 16., 19. in 21. uri.
- KINO MATICA: Francoski film »Knevinja Tarakanova«, tednik. Ob 16., 19. in 21. uri.
- KINO SLOGA: Angleški film »Signal iz Alžira«, tednik. Ob 17., 19. in 21. uri.
- KINO TIVOLI: Angloameriški film »Afrika osvobojena«, tednik. Predst. ob lepem vremenu od 19:30 dalje.

JAVNA BORZA DELA

Razpoložljiva mesta za moške: 8 hlapcem, večjemu številu delavcev za sekano drv, večjemu številu delavcev apneničarjev, 1 vrtnarskemu pomočniku za cvetlice, 28 delavcem minorcem, 1 pečarskemu pomočniku, 6 opekarskim delavcem, 6 orodničarjem, 10 stavbenim ključavničarjem, 3 urarjem, 1 mizarju, 1 krojaškemu pomočniku, 1 torbarju, 1 sedlarju, 1 brivskemu pomočniku, 33 čevljarskim